

Br. 1930. II. 11

Vereeniging
ter beoefening van de Krijgswetenschap.

1929-1930.

BEKROOND ANTWOORD

OP DE

PRIJSVRAAG,

UITGESCHREVEN OVER HET ONDERWERP:

OP WELKE WIJZE KAN DE OPLEIDING VAN DE
DIENSTPLICHTIGEN IN VREDESTIJD MEER DIENST-
BAAR GEMAAKT WORDEN AAN DE VERBETERING
VAN DE VOLKSOPVOEDING EN AAN DE
VERHOOGING VAN DE VOLKSKRACHT?

DOOR

P. W. SCHARROO,

Majoor bij het Regiment Genietroepen.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Motto: „Activité, vitesse!”

C. BLOMMENDAAL — 's-GRAVENHAGE, 1930.

PRIJSVRAAG.

In Juni 1929 werd door onze Vereeniging een prijsvraag voor leden en niet-leden uitgeschreven, welke luidde:

„Op welke wijze kan de opleiding van de dienstplichtigen „in vreedstijd meer dienstbaar gemaakt worden aan de verbetering van de volksopvoeding en aan de verhooging van „de volkskracht?“

De Commissie van beoordeeling bestond uit:

1. W. G. VAN HOOGENHUYZE, Luitenant-Kolonel, C. Regt. Jagers.
2. E. H. VAN DEN AKKER, Luitenant-Kolonel Generalen Staf.
3. Prof. Mr. J. C. KIELSTRA, Res. Majoor der Infanterie.

Vóór 1 Februari 1930 waren twaalf antwoorden ingekomen. Op voorstel van bovengenoemde Commissie werd de prijs toegekend aan de studie, ingezonden onder het motto: „Activité, Vitesse!“, welke studie bleek te zijn geschreven door den Majoor der Genie P. W. SCHARROO.

De Redacteur,
ALTING VON GEUSAU.

**OP WELKE WIJZE KAN DE OPLEIDING VAN
DE DIENSTPLICHTIGEN IN VREDESTIJD MEER
DIENSTBAAR GEMAAKT WORDEN AAN DE
VERBETERING VAN DE VOLKSOPVOEDING EN
AAN DE VERHOOGING VAN DE VOLKSKRACHT?**

I. INLEIDING.

Hoopvol uitzien naar betere tijden moet niet louter een gevoel blijven, maar het moet een gevoel zijn, dat zich omzet in een dadelijk *doen*.

VINCENT VAN GOGH.

Ten zeerste moet het worden toegejuicht, dat de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap deze belangrijke vraag ter bestudeering heeft gegeven, nu meer dan ooit tevoren de volkskracht aan hooge eischen moet voldoen, en in verband hiermede de volksopvoeding, in het belang van de algemeene volkswelvaart, gericht moet worden op verhooging van de volkskracht.

Het leven is tegenwoordig verre van eenvoudig. Zoo gemakkelijk als men vóór den laatsten oorlog leefde, zoo moeilijk is dit thans. In bijna alle landen is het economisch evenwicht verbroken en is daardoor een deel van de fundamenteen van de maatschappelijke samenleving vernield. Veel zorg, gebrek en ellende zijn in de plaats gekomen van vroegere welvaart. De inkomsten zijn over het geheel gedaald en de schuldenlasten van de meeste Staten en ook die van de gemeenten stijgen nog steeds. Niet het minst ook doordat voortdurend te veel en dikwijls overdreven eischen worden gesteld aan de Overheidsbemoeiing op velerlei gebied.

Een te ver doorgevoerde sociale wetgeving, welke meer

gericht is op vrees voor het volk dan op volksbelang, belet de opleving en de ontwikkeling van de industrie. Want deze wetgeving bepaalt zich niet tot het voorkomen van excessen, maar zij leidt tot arbeidsbelemmering, welke ten slotte aan een Regeering alleen veroorloofd is, wanneer zij er arbeidsgelegenheid tegenover stelt.

Door dit alles hebben thans de belastingen een peil bereikt, dat vrijwel ondragelijk mag worden genoemd en dat wijst op een wanverhouding tussehen inkomsten en uitgaven.

In het kort, er is verwarring, onzekerheid, een gejaagde overgangshalfheid, overal en in alles. De vaste lijn, welke naar het gewenschte doel moet voeren, ontbreekt; de krachtige hand, die redding kan brengen uit den chaos van het heden, wordt gemist.

Er zal wel niemand zijn, die de groote moeilijkheden van het tegenwoordig leven niet in meerdere of mindere mate aan den lijve voelt, en die zal willen tegenspreken, dat het zóó niet langer kan gaan en dat het nog altijd juist is, wat BALDWIN enkele jaren geleden zeide: „Heel Europa drijft in een vliegmaschine en wanneer het geen veilige landingsplaats vindt en liefst heel spoedig, zullen alle landen te pletter vallen”.

Er móet dan ook verbetering komen. Maar hoe? Zeker niet door afwachten en door hoopvol uit te zien naar een betere toekomst. Alleen door daden, door goed geleiden, volhardenden, ernstigen arbeid kan uitkomst worden verkregen.

De groote moeilijkheden van deze ernstige tijden kunnen echter alleen worden overwonnen, en de groote nooden, waaronder bijna iedereen gebukt gaat, worden opgeheven, wanneer de arbeid van allen, vóór allen, samengaat met eendrachtige samenwerking van alle maatschappelijke klassen. *De practijk van het tegenwoordig leven vraagt van alle menschen vlotheid, arbeid, organisatie, samenwerking en onderling vertrouwen.*

Zelfs TOLSTOÏ, die de theorie verkondigde, dat het individu

niet mag worden opgeofferd aan de massa en deze niet aan meer of minder gevaarlijke wetten, kon niet de waarde ontkennen van den arbeid als de spil, waar het geheel om draait en van de noodzakelijke samenwerking van allen.

De volkskracht is afhankelijk van de waarde, welke elk individu in de gemeenschap heeft, want er is geen volkskracht denkbaar, welke niet doorwerkt in het geheele volk, in alle geledingen; één zwakke plaats wreekt zich onverbiddelijk. Met het oog hierop is juist thans, meer dan ooit tevoren, verbetering van de volksopvoeding noodig, en wel zoodanig, dat zij rekening houdt met de zware eischen, welke het tegenwoordig leven aan de gemeenschap en aan elk individu stelt.

Ongetwijfeld kan bij de opleiding van de dienstplichtigen in belangrijke mate worden medegewerkt om dit doel te bereiken. De beteekenis van de weermacht mag door sommigen niet worden begrepen of zelfs worden onderschat, niemand zal echter kunnen ontkennen, dat de militaire dienstdienst in vele opzichten gelegenheid geeft om bij te dragen tot verhooging van de volkskracht en tot verbetering van de volksopvoeding, en dat *vooral in den tegenwoordigen tijd, de weermacht meer dan ooit tevoren kan en moet zijn een instituut voor volkskracht en volksopvoeding.*

Wanneer het leger zijn taak goed begrijpt, dan mag de militaire dienstdienst niet uitsluitend zijn een opleiding tot soldaat. De maatschappij kan en moet meer voordeel trekken van de opleiding in de weermacht, welke laatste moet uitgroeien tot een model opleidingsinstituut voor de Nederlandsche jongelingschap. Dán zullen de millioenen, welke jaarlijks worden besteed om 20.000 jonge mannen op te leiden tot soldaat, tevens een blijvende waarde opleveren voor de Nederlandsche volkskracht.

Bovendien is verhooging van de volkskracht ook een belang voor de landsverdediging. Want niet alleen worden de meest alzijdig ontwikkelde burgers de beste soldaten, maar vooral ook leert de laatste oorlog, dat ook een toekomstige

strijd niet meer uitsluitend zal gaan tussehen legers en vloten onderling, maar dat hij zal zijn een uitputtingsstrijd van energie en methode, waarbij alle nationale krachten tot het uiterste zullen worden ingezet en waarin ten slotte de volkskracht de beslissing zal geven.

Om te kunnen nagaan, op welke wijze en in welke richting bij de opleiding van dienstplichtigen kan worden medegewerkt aan de verhooging van de volkskracht en aan de verbetering van de volksopvoeding, moet eerst de vraag worden gesteld, of in Nederland:

1°. het volkskarakter en de volkskracht van dien aard zijn, dat het volk als geheel geschikt is voor den zwaren economischen strijd van het heden, en

2°. of de algemeene volksopvoeding voldoende rekening houdt met het practische leven en met de fouten, welke het volkskarakter heeft.

II. VOLKSKRACHT EN VOLKSKARAKTER.

Een werklooze Staat verteert in zich zelf,
juist als elk werkloos levend wezen.

EURIPIDES.

De economische kracht van een volk wordt bepaald door:

1°. De personeele en materiële hulpbronnen, waarover het volk beschikt, zooals getalsterkte van de bevolking, grondstoffen, vruchtbaarheid van den bodem, fabrieken, verkeersmiddelen te land en te water, enz.

2°. De intellectueele, lichamelijke en moreele ontwikkeling van de bevolking.

3°. Het organiseerend vermogen om alle krachten, waarover het volk beschikt, op de meest juiste en doelmatige wijze te gebruiken ten bate van de algemeene volkswelvaart.

Het spreekt vanzelf, dat op deze drie factoren een zeer groote invloed wordt uitgeoefend door het volkskarakter, waaronder moet worden volstaan een aantal sterk sprekende eigenschappen, welke bij het meerendeel van de Hollanders wordt aangetroffen en waarbij, naast gelukkig zeer vele goede, ook enkele minder gunstige eigenschappen op den voorgrond treden.

Onder deze laatste treft in de eerste plaats

Gemis aan vlotheid en aan gemeenschapszin.

Ons volkskarakter is over het geheel rustig, kalm, getemperd en niet levendig. Er is gebrek aan verbeelding; men leeft veelal van den dag op den dag; sleur, gemakzucht en traagheid treden naar voren. Ons volk is „deftig”, dikwijls stijf. Het houdt gaarne vast aan overdreven ouderwetsche vormen, zooals b.v. een titulatuur, welke een afzonderlijke studie vereischt. Het gebruikt Fransehe visitekaartjes en spreekt gaarne van zijn „coiffeur”, zijn „tailleur”, enz.

Nederland is het land van den parodialen ernst, welke

tobzucht of verstarring heet. Er zit geen gang in ons volk; over het geheel wordt er weinig vlot en spontaan gehandeld en gedaan. Het „zal wel gaan”-gevoel is in ons volk ingeroest. Slechts weinige Nederlanders maken hierop een loffelijke uitzondering. Een enkele maal slechts wordt de ingeboren traagheid, het gemis aan vlotheid overwonnen en wordt degelijk en snel gehandeld, zooals b.v. het geval was bij het organiseeren van de voorbereiding voor de Herstelconferentie in Den Haag in Augustus 1929; bij het ingrijpen bij watersnood, stormrampen, enz.

Dergelijke voorbeelden bewijzen, dat het verkeerd is om te zeggen, dat „het Nederlandsche volk niet kan organiseeren en het ook nooit leeren zal!” Het Nederlandsche volk heeft wel degelijk organiseerend vermogen. Alleen moet het dikwijls leeren, hoe het dit organiseerend vermogen moet gebruiken en vooral ook, hoe daarbij de vereischte vlotheid in acht moet worden genomen.

Wordt in ons land eenmaal tot daden overgegaan, dan wordt meestal goed en degelijk werk geleverd. Een kalm karakter maakt dikwijls daden mogelijk, welke een groote mate van zelfbeheersching en zedelijken moed vereischen. Een sprekend bewijs hiervan is het in 1917 door de Volksvertegenwoordiging genomen besluit om de Zuiderzee droog te leggen; een grootsch, van durf getuigend werk, dat aan de nationale volkskracht zéér ten goede zal komen en dat den naam van ons land in het buitenland met eere doet noemen. Maar... bijna 75 jaren zijn noodig geweest om tot dit resultaat, dit mooie besluit, te komen!

Onmiddellijk handelen, snel organiseeren is den meesten Hollanders niet mogelijk. Slechts zelden wordt de veerkracht, welke toch in zoo groote mate in het volk is opgehoopt, tot daden opgezweept. JOHAN DE WITT reeds zeide met het oog hierop de zoo ware woorden:

„De aerd der Hollanders is soodanigh, dat als haer de nood en de periculen niet seer klaer voor oogen comen, sij geenszins gedisponeert konnen werden om naer behooren te vigeleeren voor haer eygen securiteyt.”

Nog steeds is dit van kracht. De overstrooming van Januari 1916 was noodzakelijk om onze dijken te gaan herstellen. De gebeurtenissen van Augustus 1914 waren noodig om eenige belangstelling op te wekken voor de in zoo vele opzichten niet voldoende behartigde en allerm minst juist ge waardeerde landsverdediging.

Het gemis aan vlotheid is een ernstige fout van het Nederlandsche volkskarakter, waardoor de ontwikkeling van de volkskracht sterk belemmerd wordt.

Ook het gebrek aan voldoende gemeenschapszin is een sterk sprekende neiging van ons volk, welke in talloze voorbeelden, ook in de geschiedenis, wordt aangetoond. Nederland is versnipperd in niet minder dan 1118 gemeenten, waarvan 200 niet eens 1000 inwoners tellen. De moeilijkheden met de Dronther Overlaat, de waterstaatkundige geschiedenis van de Geldersche Vallei, enz., enz., zijn enkele voorbeelden uit vele van onderlingen naijver tussehen de provinciën, en bewijzen van de middeleeuwse eige gerechtigheid van het waterschapswezen. De kanaalplannen voor de verbinding van Amsterdam met den Rijn zijn reeds sedert 1870 een strijdpunt van locale belangen, waarbij het algemeen belang op den achtergrond raakt.

Wordt voor een bepaald doel een vereeniging opgericht, dan volgen onmiddellijk nieuwe vereenigingen van andere groepjes menschen, die hetzelfde doel beoogen. De „radio-strijd” van de laatste jaren behoeft geen toelichting als een van de vele bewijzen, hoe men in ons land in het groote en in het kleine, ziet versnipperen door geloof, partijzucht, politiek en vooral eigen belang. Zelden wordt gestreefd naar bevordering van het algemeen belang; zelden wordt gezocht naar hetgeen vereenigt, bijna steeds naar hetgeen verdeelt. Zoo scherp werd dit gezegd door HAZEBROEK:

„Het zou de moeite waard zijn te onderzoeken, of er wel één land in Europa bestaat, waarin bij gelijken roep van verdraagzaamheid en nauwgezetheid, aan vooroordeel en partijzucht meer wordt toegegeven in den weg van

anonymiteit, clubisterij, bedekte uitsluiting en al wat meer op dat gebied naar wegen en werken der duisternis voor het minst zeer gelijkt".

Het wordt dan ook hoog tijd, dat wij, in het groote en in het kleine, terugkeeren van den verkeerden weg, welke tot steeds grooter versnippering leidt, en gaan streven naar een Nederlandsche eenheid, welke het volk sterk kan maken; naar gemeenschapsgevoel en naar onderlinge verdraagzaamheid.

Tuchteloosheid.

Een ernstige belemmering voor de ontwikkeling van de volkskracht vormt de groote mate van tuchteloosheid, welke het Nederlandsche volk eigen is. Aan deze treurige eigenschap wordt bij de algemeene volksopvoeding veel te weinig aandacht geschonken.

In 1913 gaf de Nederlandsche Tucht-Unie een boekje uit, „De bittere pil” geheeten, waarin niet minder dan 140 voorbeelden van ernstige tuchteloosheid worden vermeld. Sedert is de toestand in dit opzicht zeker niet verbeterd. Integendeel zou het niet moeilijk zijn om de voorbeelden uit dit boekje nog met zeer vele andere aan te vullen.

Is dit een zeer treurig verschijnsel, zoo is het minstens even treurig, dat zoo weinig wordt gedaan om dit kwaad te bestrijden en dat zoo zelden wordt ingegrepen om door kort en snel recht tuchteloosheid te straffen. De eenigszins laksche, in den grond min of meer tuchteloze doorsnee-Hollander kijkt liever toe, lacht meestal zelfs om laffe kwajongensstreken. En de enkelen, die trachten in te grijpen, ondervinden daardoor dikwijls de grootste moeilijkheden.

In geen land is de tuchteloosheid bij het verkeer zóó groot als in Nederland en ontmoet b.v. de automobilist in dit opzicht zóó vele bezwaren. Wanneer naast een weg een behoorlijk rijwielpad aanwezig is, dan geven vele wiel-

rijders, zonder eenige noodzakelijke reden, de voorkeur aan den rijweg, niet bedenkend, dat de veiligheid van het verkeer voor een groot deel berust op tucht, orde, gemeenschapsgevoel en beschaving.

Het valt niet te ontkennen, dat ouders en opvoeders veel te weinig letten op deze slechte eigenschap van ons volkskarakter, en de uitspraak is dan ook niet gewaagd, dat reeds in de wieg van het kind door de ouders zelf de kiem wordt gelegd voor de tuchteloosheid van het Nederlandsche volk.

In de laatste jaren is een streven ontstaan en is het zelfs een soort mode geworden om te willen „reorganiseeren in democratische richting.” Wat dit eigenlijk is, weten de voorstanders van de „democratische” richting zelf niet. Maar zooals in verband met den Nederlandschen volksaard verwacht kon worden, wordt het woord democratisch maar al te dikwijls uitgelegd als „verslapping van tucht”. Vergeten wordt dan het juiste woord van DE FREYCINET: „La discipline n'est pas seulement le nerf des armées; elle est aussi le ciment des sociétés civilisées.”

Ten slotte zal de nuchtere, georganiseerde orde het in de wereld winnen van den gloeienden, wilden, verkeerd begrepen vrijheidsdrang. Nederlanders zijn afkeerig van dwang. En terecht; want een volk, waarvan de voorvaderen tachtig jaren hebben gevochten voor hun vrijheid, moet deze als een kostbaar bezit hoog houden. Maar te dikwijls wordt vergeten, dat er een groot verschil is tusschen dwang en tucht, en dat ook tusschen rechten en plichten een zekere verhouding moet bestaan.

Ongetwijfeld is de toenemende tuchteloosheid voor een deel ook te wijten aan het feit, dat tegenwoordig te véél wordt geregeld en de vrijheid té veel onnoodig aan banden wordt gelegd door voorschriften en wetten, welke dikwijls alleen aan partijbelangen hun ontstaan ontleenen. Te veel en verkeerd beknotten van persoonlijke vrijheid leidt tot verzet, tot de neiging om voorschriften te ontduiken, dus tot tuchteloosheid. Te véél verbieden is boven-

dien paedagogisch niet juist. Het wordt dan te moeilijk om alles te ontgaan, wat niet mag en men krijgt daardoor somtijds het begrijpelijk verlangen naar één voorschrift, dat in den doolhof van verbodsbepalingen aangeeft, wat ten slotte nog wél mag.

Gemis aan gevoel voor eenvoud, orde en regelmaat.

Bij dit alles komt nog, dat het volkskarakter in de laatste jaren bovendien nog sterk beïnvloed wordt door het feit, dat *het leven, in het groote zoowel als in het kleine, zijn eenvoud meer en meer begint te verliezen*. Een verschijnsel, dat ook in het leger steeds meer gevoeld en waargenomen wordt en waaraan niet mag worden toegegeven, zooals tegenwoordig maar al te veel geschiedt.

De groote steden met hun uitgebreid verkeer, hun mooie woningen, verlichting, rioleering, enz., enz., zijn langzamerhand zóó mooi geworden, dat zij hun eigen kosten haast niet meer kunnen dragen. En steeds meer gaat men eischen van de gemeenschap, vooral van de Gemeentebesturen, die langzamerhand voor álles moeten zorgen. En het liefst heeft men dat alles dan nog voor niets. Toegeven aan dit laatste is niet, zooals men wel denkt, democratisch, maar wel een groote paedagogische fout, want het verkrijgen van iets heeft eerst dan waarde, wanneer daar een opoffering, al is deze nog zoo klein, tegenover staat.

Ik zou niet gaarne gerekend willen worden tot degenen, die meenen, dat na den laatsten oorlog een tijdperk van groote degeneratie is ingetreden. Zij die meenen, dat het vroeger zooveel beter was, mogen denken aan het oordeel, dat BILDERDIJK reeds gaf over den tijd, waarin hij zelf leefde:

„Der vaadren leeftijd, reeds van oudren
deugd geweken,

„Teelde ons, geheel verbasterd zaad,

„Om nog bedorvner kroost te kweeken,

„Dat in zijn gruwelen vergaat.”

Ons volk is heusch niet zedelooser dan in vroeger tijden. De geheele geschiedenis toont voor elk volk een afwisseling van tijdperken van opleving en van inzinking van de volkskracht. Tijdperken van krachtige, grootse, zelfbewuste daden, van groote ontwikkeling van kunsten en wetenschappen en van de nijverheid, worden gevolgd door tijdperken van geestelijk verval, van inzinking in burgerlijke zelfvoldaanheid en laksheid van de meergegoeden, naast een onverschillige onderwerping en berusting van den minderen man.

Het valt niet te ontkennen, dat wij thans in vele opzichten nog zijn in de periode van inzinking, welke na den laatsten oorlog, welke zooveel inspanning vroeg, niet kon uitblijven; en vooral, dat het leven thans in het algemeen minder eenvoud heeft dan vroeger en dat in het bijzonder de jongeren den waren eenvoud beginnen te verliezen. Men behoeft niet alleen op de dienstplichtigen te letten, om tot de conclusie te komen, dat de jeugd kenmerken van verslapping en verweekelijking vertoont, waardoor zij het weerstandsvermogen mist om zich te verzetten tegen de vele en groote moeilijkheden van het tegenwoordige leven, welke alleen door innerlijke kracht overwonnen kunnen worden.

Daarnaast blijkt bij de jeugd een te groote zelfbewustheid te komen, welke leidt tot de neiging om een misplaatste zelfstandigheid te ontwikkelen, om „groot” te doen en schijnbaar „flink” te zijn. Een drang, waaraan door ouders en opvoeders helaas maar al te veel wordt toegegeven en die het gevoel voor eenvoud, tucht, orde en regelmaat verloren doet gaan. In het gezin begint de ontwrichting, welke het maatschappelijk leven ondermijnt. De Overheid heeft dan ook in het algemeen belang den plicht om regelend en aanvullend op te treden, daar waar de ouders en zelfs de school veelal in hun taak te kort schieten. Ook bij de opleiding van dienstplichtigen wordt hiertoe in ruime mate gelegenheid gevonden, welke niet verloren mag gaan.

Het gejaagde leven van tegenwoordig staat minder in het teeken van vlotheid, welke zoo noodig is, dan wel in dat van

snelheid, welke bijna een manie is geworden en die zijn gevolgen ook in psychologisch opzicht doet kennen. Alles moet snel gaan en zoo schijnt men ook de heerlijke, mooie en onbezorgde jeugd te willen bekorten, of zoo mogelijk zelfs over te slaan. Men is dan ook druk bezig met het vormen van een generatie van geblaseerde kinderen en zenuwpatiënten.

Voorbeelden hiervan zijn bij tientallen aan te halen. De schoolkinderen van tegenwoordig hebben „schoolraden” en „klasseverenigingen” en voelen zich „machtig” tegenover leeraren en opvoeders. Zij gaan in „smoking” naar een „bal” en verwerken met moeite sigaretten, omdat dit zoo „groot” staat.

De tegenwoordige jeugd voelt weinig of niets voor de gezellige en gezonde kinderspelen van vroeger. Er is een zucht om clubs te vormen en „bestuurtje” te spelen; om tegen elkander op te drijven en vooral om groote menschen na te doen. Kinderen van 15 jaar gaan naar het buitenland, naar „internationale congressen”, doen gewichtig en voelen zich hoog. Terug in het vaderland, laten zij zich „interviewen”. Hoe moet het karakter van die kinderen niet in den grond worden bedorven, en hoe zal dit er uitzien, als die verheerlijkte kinderen hun intrede doen in het praktische leven!

Men rilt er van, als men ziet, hoe schoolkinderen tegenwoordig hun huiswerk durven inleveren. Maar erger nog is het, dat velen van hen niet eens beseffen en weten, dat dit verkeerd en in hooge mate onbeleefd is tegenover den leeraar, aan wien dergelijk slordig en weinig verzorgd werk wordt aangeboden. En nog erger is het, dat er leeraren zijn, die meenen, dat dit geen beteekenis heeft en dat het niet noodig is hierop te letten.

Bij het afnemen van een examen voor vaandrig viel mij op, dat een reserve-sergeant, student aan een Hoogeschool, zijn werk indiende in een zeer slordigen vorm en in slecht verzorgd Nederlandsch. Toen hem het onbehoorlijke hiervan onder het oog werd gebracht en hem werd opgemerkt,

dat van iemand van zijn ontwikkeling en toekomstige maatschappelijke positie meer beleefdheid en beschaving mocht worden verwacht, bleek, dat hij aan een dergelijke slordige wijze van werken gewend was; dat hem nooit door een van zijn vroegere leeraren op de H. B. S. hierop een aanmerking was gemaakt en zelfs, dat hij niet inzag, dat inleveren van dergelijk werk onbeleefd en onbeschaafd is.

Ook bij zeer veel officieren laat de vorm, waarin zij rapporten, opdrachten, enz. indienen, veel te wenschen, om van stijl en taal niet eens te spreken.

Het is een zeer groote fout, dat hierop, ook in het leger, veel te weinig wordt gelet. In het tegenwoordig leven speelt organiseeren een belangrijke rol. Reeds daarom moeten de jongeren in hun jeugd stelselmatig leeren werken en denken, en aan orde, regelmaat en netheid worden gewend. „L'idée de l'ordre en toutes choses, est la base de toute éducation”, is een nog steeds geldende opvoedkundige les van JOSEPH JOUBERT (1754—1824).

De jeugd moet begrijpen, dat eenvoud en orde, materiële, intellectueele en moreele orde, kracht beteekenen, welke besparing in tijd en arbeid geeft en aangenaam en productief werk mogelijk maakt; dat eenvoud leidt tot frissche, onbezorgde levensblijheid.

Ook in dit opzicht is bij de opleiding van dienstplichtigen een belangrijke taak te vervullen.

III. DE VOLKSOPVOEDING.

L'éducation a un autre but à atteindre que le pur développement intellectuel; il y a quelque chose qui vaut mieux que d'être un savant, c'est d'être un homme.

COMPAYRÉ.

De vorenstaande beschouwingen brengen vanzelf de vraag naar voren, of het tegenwoordig gevolgde systeem der volksopvoeding gelegenheid geeft om de slechte eigenschappen uit het volkskarakter te doen verdwijnen; of het in overeenstemming is met de eischen van het practische leven en of het de jongeren geschikt maakt voor het leven van strijd en arbeid, van snel handelen en besluitvaardig optreden, dat hen wacht.

Het antwoord op deze vraag moet ontkennend luiden. Het thans voor de volksopvoeding gevolgd stelsel is in de laatste zestig jaren weinig ingrijpend veranderd en heeft niet de evolutie doorgemaakt, welke in verband met de algemeene wereldontwikkeling en de nieuwe arbeidsvoorwaarden noodzakelijk is geworden. Een fout welke nog meer op den voorgrond treedt, nu de korte arbeidsdag, samengaand met de noodzakelijkheid om te komen tot een verhoogde productie, geheel andere eischen stelt aan het individu dan vroeger.

Geen enkele belangrijke hervorming op politiek, economisch, sociaal of welk gebied ook, zal dan ook ooit blijvende resultaten van beteekenis kunnen hebben, wanneer niet eerst het systeem van de algemeene volksopvoeding ingrijpend wordt gewijzigd en dit gericht wordt op de practijk van het leven.

De groote ontwikkeling op intellectueel gebied, welke de tweede helft van de negentiende eeuw kenmerkt, heeft ge-

maakt, dat de wetenschap meer en meer als de kern van het geheel werd beschouwd en het onderwijs nagenoeg uitsluitend werd gericht op vermeerdering van kennis, met wegeijfering van de werkelijkheid van het leven, welke veel meer eischt dan schoolse geleerdheid alleen. Schoolwaarde is nog geen levenswaarde; jongens die op school nauwelijks mee konden, maar hun best deden, bereikten in het leven dikwijls meer dan de uitblinkers met mooie rapporten, die de practijk van het leven niet leerden begrijpen en zich daaraan niet konden aanpassen.

Aan het verstandelijk onderwijs wordt in ons land nog altijd een overdreven zorg besteed. Overladen leerprogramma's wijzen er op, hoe men tracht ongelooflijke hoeveelheden theoretische kennis in den kortst mogelijken tijd in de hoofden van de kinderen te persen. Kennen en kunnen gaan echter niet samen. *Lichaam en karakter worden verwaarloosd tegenover den geest, en ook de persoonlijkheid wordt weinig of niet ontwikkeld.*

De algemeene volksopvoeding is alles behalve alzijdig. Zij houdt zich vrijwel alleen bezig met de ontwikkeling van geheugen en begrip, en geeft naast een algemeene feitenkennis, alleen een eenzijdige vakopleiding. Met een groote hoeveelheid theoretische kennis en een groot aantal abstracte begrippen gaan de jonge menschen de wereld in en staan dan onervaren tegenover verhoudingen en toestanden, welke zij practisch eerst leeren kennen op een leeftijd, waarop hun oordeel en hun karakter zich nog slechts moeilijk kunnen wijzigen.

De Staat, die als taak heeft, aan de jongeren onderwijs te geven, of wel dit onderwijs te regelen om hun maatschappelijke waarde zoo groot mogelijk te maken, zorgt voor algemeen vormend en voor vakonderwijs. Dit laatste is echter niet gericht op de practijk van het leven, want het heeft de groote fout, dat niet geleerd wordt, hoe de verkregen kennis moet worden gebruikt in het werkelijke leven. Vergeten wordt, wat HERBERT SPENCER zoo duidelijk zeide: „De functie, welke opvoeding en onderwijs hebben

te verrichten, is ons voor het leven voor te bereiden". Het „non scolae sed vitae discimus", niet voor de school, maar voor het leven leeren wij, is nog altijd van kracht.

Bij het algemeen **vormend onderwijs** wordt bijna uitsluitend gelet op theoretische kennis, terwijl de lichamelijke en de moreele opvoeding in den weinigen tijd, welke daarvoor overblijft, voor een groot deel aan het toeval worden overgelaten. Gevolg hiervan is, dat de gezondheid van de jeugd wordt benadeeld; dat zich schoolziekten als bijziendheid, bloedarmoede en zenuwzwakte openbaren en dat de wilskracht, de vlotheid en het uithoudingsvermogen, de wil tot daden en handelend optreden, niet voldoende worden ontwikkeld. De statistieken van de keuring voor den dienstplicht geven voor den algemeenen gezondheidstoestand slechts sombere cijfers, welke tot nadenken stemmen.

Want vast staat, dat alleen gezonde en krachtige mannen en vrouwen, die zoowel lichamelijk als geestelijk sterk staan in den zwaren strijd om het bestaan, bruikbaar zijn voor het werkelijke leven. De praktische mensch moet lichamelijk en geestelijk, alzijdig zijn ontwikkeld, en karakter hebben. Hij moet zijn van zessen klaar, de „débrouillard" met een vaardige hand, een krachtig lichaam, dat bestand is tegen vermoeienis, een veelzijdig ontwikkelden geest, een helder oog en een vasten wil. Hij moet zijn de mensch van de snelle, krachtige daad, die in staat is om zich in allerlei omstandigheden zelf met opgewektheid en zelfvertrouwen te helpen en de meest verschillende moeilijkheden te overwinnen. Hij moet beschikken over „*een vluggen geest in een vaardig lichaam!*"

Dit nu is alleen te bereiken, wanneer het thans voor de volksopvoeding gevolgd stelsel zoodanig gewijzigd wordt, dat lichaam, geest en karakter, die één onverbreekbaar geheel vormen en wederkeerig invloed op elkander uitoefenen, harmonisch en in onderling verband worden ontwikkeld. „Dans la mesure de nos moyens nous devons cultiver harmonieusement toutes les ressources et toutes les facultés, non pas seulement de notre esprit, mais aussi de notre

corps. L'éducation doit être autant que possible harmonieuse''; dit is een juiste, behartenswaardige uitspraak van MASARYK.

Een theoretisch ontwikkelde geest, een overmaat van geleerdheid beteekenen niets, als de drager van den geest, het lichaam, niet geoefend, niet krachtig en gezond is! Menschen met een slecht ontwikkeld, zwak lichaam, kunnen zich niet ten volle geven in den wedloop naar een betere toekomst.

Om vlot en goed te kunnen werken, moet men een gezond en sterk lichaam hebben. Scherp, maar waar is het gezegde van ROUSSEAU: „Plus le corps est faible, plus il commande; plus il est fort, plus il obéit; un bon serviteur doit être robuste''. Een zwak of door een verkeerde opvoeding verzwakt lichaam is niet alleen een slechte drager van den geest; het belemmert ook iederen gezonden uitgroei van geestkracht en regeert als een tiran. Bovendien mag zonder overdrijving worden gezegd, dat een slecht ontwikkeld lichaam minstens even onbeschaafd is als een slecht opgevoede geest.

De waarde van een dergelijke, alzijdige opvoeding is vooral gebleken in het Engelsche opvoedingssysteem, dat berust op het voorbeeld, dat THOMAS ARNOLD in 1828 en volgende jaren in zijn school te Rugby gaf. Het Engelsche volk heeft daaraan zijn opleving te danken. En ook in Duitschland moet men thans met de grootste bewondering waarnemen, hoe de Overheid met kracht en toewijding ijvert om de opvoeding van lichaam, geest en karakter in onderling verband te behartigen, om aldus een in alle opzichten gezond en sterk volk te krijgen, dat in staat is om de levensmoeilijkheden te overwinnen. Duitschland zal zijn eëconomische redding en opleving ten slotte te danken hebben aan de wijze, waarop het thans voor de volksopvoeding zorgt en waarbij het beheerscht wordt door de mooie en zoo ware Olympische gedachte: „Joie des muscles, culte de la beauté, travail pour le service de la famille et de la

société, ces trois éléments unis en un faisceau indissoluble”.

De harmonische opvoeding van lichaam, geest en karakter zal echter eerst dan volkomen tot haar recht kunnen komen, wanneer ook aan de sociale opvoeding voldoende aandacht wordt geschonken. Onze jongens en meisjes moeten leeren, welke plichten zij hebben als sociale menschen. Zij moeten de belangen van den enkeling dienstbaar weten te maken aan die van het geheel. Zij moeten weten, dat wij allen, zonder uitzondering, behooren tot het groote verband, dat op het tegenwoordig standpunt der beschaving de hoogste eenheid van samenwerking is: de Staat.

Zij moeten de waarde, de beteekenis, de bestaansvoorwaarden van den Staat begrijpen. Zij moeten inzien, dat meer nog dan vroeger, de beteekenis van elk mensch bepaald wordt door de plaats, welke hij in de gemeenschap inneemt.

Ook verbeterde volkshuisvesting, schoolvoeding, volks- en schoolbaden, ontwikkelingscursussen op velerlei gebied, enz., enz., zijn maatregelen, welke leiden tot verhooging van de volkskracht.

Waar dit mogelijk is, en zeker is dit het geval in het leger, moet elke gelegenheid worden aangegrepen om door verbetering van de volksopvoeding, de volkskracht te verhoogden. De strijd om het bestaan staat in het teeken van de nationale energie. Heel de filosofie van onzen tijd is een filosofie van actie. De natie met de grootste volkskracht gaat de beste toekomst tegemoet.

Deze volkskracht te ontwikkelen, is plicht van den Staat, is ook plicht van elk Staatsburger. Ook tijdens den militair dienstdienst moet derhalve elke mogelijkheid, al is deze nog zoo klein, om de volkskracht te verhoogden, worden aangegrepen. Kracht en vaardigheid, denken en voelen moeten daarbij in onderling verband worden behartigd. Tusschen deze menschelijke vermogens, welke reeds veel te

lang tegenover elkander hebben gestaan, moet een verbond worden gesloten. Dán zullen onze jongeren krachtige en zelfbewuste, alzijdig vaardige menschen worden, die zich een levensweg weten te banen; en die begrijpen, dat het eigen belang het best wordt bevorderd door de belangen van de gemeenschap te dienen, en dat de eerste plichten, welke men tegenover zichzelf en de zijnen heeft, de plichten zijn, welke elk mensch tegenover de gemeenschap heeft.

IV. DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN EN DE VOLKSOPVOEDING.

Attempt the end and never stand to doubt,
Nothing is so hard but search will find it out.

HERRICK.

Uit de vorenstaande beschouwingen volgt, dat tijdens de opleiding van de dienstplichtigen kan worden medegewerkt aan de verhooging van de volkskracht door de volksopvoeding aan te vullen op die punten, waarvoor het tegenwoordig daarvoor gevolgd systeem niet in overeenstemming is met de eischen, welke het practische leven, het leven van de daad en van snel handelen, stelt en dat wel mede in verband met de fouten, welke het Nederlandsche volkskarakter als geheel heeft.

De gelegenheid daartoe is gedurende den opleidingstijd in ruime mate aanwezig, en zeker is het te betreuren, dat, al zijn er vele loffelijke voorbeelden van het tegendeel, hiervan nog niet algemeen in voldoende mate gebruik wordt gemaakt en zelfs, dat het belang hiervan niet altijd wordt ingezien.

Het leger is er niet voor zich zelf; het is er ook niet uitsluitend voor de verdediging van het land in tijden van nood, maar het vertegenwoordigt ook een volksbelang. Officieren en onderofficieren, die hun taak goed opvatten, moeten zorgen, dat *het leger wordt een van de belangrijkste instituten voor volksopvoeding*, welke aan de Overheid gelegenheid geven om regelend en aanvullend op te treden in die gevallen, waarin ouders en de school te kort schieten. In het leger kan de Overheid voor een deel van het volk, geheel of gedeeltelijk, de fouten herstellen, welke bij de volksopvoeding en bij het onderwijs worden gemaakt.

1. Zorg voor de lichamelijke opvoeding.

Het zal niet noodig zijn om hier uitvoerig uiteen te zetten, dat van lichamenlijk goed ontwikkelde jonge mannen gedurende den militairen dienstitjd in betrekkelijk korten tijd goede soldaten kunnen worden gemaakt. Nu echter de lichamenlijke volksopvoeding in ons land zóó veel te wenschen laat, dat over het geheel de dienstplichtigen lichamenlijk slechts matig ontwikkeld in het leger komen, is *goed lichamenlijk onderricht onmisbaar voor de opleiding tot soldaat*.

Zorg voor de lichamenlijke opvoeding gedurende den militairen dienstitjd is dan ook een groot belang voor de weermacht. Maar niet minder ook is dit een volksbelang. Vooral ook omdat verbetering van de alzijdige lichaamsvaardigheid samengaat met de ontwikkeling van verschillende karaktereigenschappen, welke niet slechts voor den soldaat, maar tevens ook voor de volkskracht van de grootste beteekenis zijn. Zoo juist is de uitspraak van BUISSON: „Le peuple qui aura la meilleure éducation physique, est sûr d'avoir demain, s'il ne les a pas aujourd'hui, les meilleurs soldats du monde et ce qui n'importe pas moins, les meilleurs citoyens”.

Door de opvoeding van het lichaam kunnen de spieren en de zenuwen worden ontwikkeld tot een maximum van deugdelijkheid en parate bruikbaarheid, en wel op zoodanige wijze dat ook de zedelijke eigenschappen daardoor worden ontwikkeld en versterkt.

Bovendien werkt oefening van het lichaam ook mede aan de vorming van het karakter. Vooral de sportbeoefening in de open lucht heeft een kalmeerenden, heilzamen invloed, hetgeen in den tegenwoordigen, gejaagden tijd te meer noodig is, omdat de geesel van de moderne beschaving de wereld steeds meer opzweept tot grooter inspanning van zenuwen en hersenen.

Door het openluchtspel wordt voorts het gemeenschapsgevoel ontwikkeld. De individualiteit van den speler wordt ondergeschikt gemaakt aan de krachtsontwikkeling van de

groep, zoodat hij leert zichzelf te beheerschen, zich te voegen als een klein onderdeel in het samenstel waartoe hij behoort, en het eigen belang op zij te schuiven ten bate van het geheel.

Persoonlijke ijdelheid en eerzucht worden daarbij getemperd, onderdrukt, doordien de speler gedwongen wordt om zichzelf weg te cijferen. Hij leert samenwerken met anderen, gehoorzamen aan den leider, vooral ook in moeilijke omstandigheden. Zelfs moet hij zich dikwijls schikken naar andere inzichten, welke hij niet deelt en die hij dikwijls niet eens voldoende begrijpt. Hij leert ook denken, alvorens te handelen; niet roekeloos te zijn en vooral ook zich niet te laten ontmoedigen door tegenspoed; een eigenschap, welke in het practische leven zoo onmisbaar is. En ten slotte heeft de speler bij dit alles nog gelegenheid genoeg om eigen initiatief en vlugheid te ontwikkelen.

In het kort kan dus worden gezegd, dat de gezonde ontwikkeling en ontspanning van het lichaam tevens bijna ongemerkt aankweeken zelfverloochening en zelfbeheersching, verantwoordelijkheids- en plichtsgevoel, een juist begrip van tucht en gemeenschapszin, van wilskracht en ridderlijkheid, van zin voor orde en regelmaat. Eigenschappen, welke van overwegend belang zijn voor den soldaat, maar zeker niet minder voor elk Staatsburger, want zij beheerschen voor een groot deel de volkskracht. In zijn „Psychologie de l'éducation” zegt GUSTAVE LE BON hierover: „Dans la vie les qualités du caractère jouent un rôle prépondérant. L'initiative, le jugement, la persévérance, la précision, l'énergie, la domination de soi-même, le sentiment du devoir, sont des aptitudes sans lesquelles tous les dons de l'intelligence restent inutiles. L'éducation seule peut les créer quand l'hérédité ne les a pas données.”

Met de lichamelijke ontwikkeling van ons volk is het nog treurig gesteld. In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer betreffende de Begrooting van het Depar-

tement van Binnenlandsche Zaken voor het jaar 1916 moest Minister CORT VAN DER LINDEN bij Artikel 175 erkennen, dat „in ons land de lichamelijke opvoeding in velerlei opzicht is verwaarloosd”, en iets verder, dat „langs de geheele lijn een groote achterstand te constateeren valt”. Ook het in 1919 verschenen Verslag van de „Commissie in zake de lichamelijke ontwikkeling in het leger” geeft belangrijke gegevens, waaruit blijkt, dat de lichamelijke volksopvoeding in dien tijd van Overheidswege zeer verwaarloosd werd.

Na een kleinen, geleidelijken vooruitgang na den oorlog, welke vooruitgang vooral te danken is aan den toenmaligen Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Dr. J. TH. DE VISSER, zijn wij thans nog betrekkelijk weinig gevorderd in de richting eener noodzakelijke, afdoende verbetering. Het spreekt toch voor zich zelf, dat op de Staatsbegrooting van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor het jaar 1930, op een totaal bedrag van ongeveer 60 millioen gulden, slechts enkele duizende guldens worden uitgetrokken voor de lichamelijke oefening van de rijpere jeugd. Hoe kan met een dergelijk luttel bedrag, met een zóó onevenredige verdeling van de voor de volksopvoeding beschikbare gelden, gezorgd worden voor de noodzakelijke, harmonische opvoeding van lichaam, geest en karakter!

Waar dus het treurige feit moet worden geconstateerd, dat, zeer ten nadeele van de volkskracht en de volkswelvaart, de lichamelijke opvoeding van ons volk als geheel zeer verwaarloosd wordt en achterlijk is, moet het ten zeerste worden betreurd, dat ook in het leger de lichamelijke oefening nog niet algemeen die plaats inneemt, welke aan dit volksbelang toekomt. Nederland vertoont in dit opzicht wel een zeer groot verschil met hetgeen in de meeste buitenlandse legers is waar te nemen.

Om tot verbetering te komen, is het volgende gewenscht:

1°. Meer aandacht van de chefs voor de lichaamsoefeningen.

Al klinkt dit zonderling en bijna onbegrijpelijk, zoo zijn er nog vele militaire chefs, die niet beseffen, dat een goede lichamelijke opvoeding van de dienstplichtigen een groot belang is voor het leger en tevens voor de verhooging van de volkskracht, zoodat elk militair chef den onafwijsbaren *plicht* heeft om dit leger- en volksbelang met alle kracht te bevorderen.

Men ziet echter nog lachen om „dat moderne gedoe, waaraan we in onze jeugd niet dachten, en toch werden we goede soldaten!” Tal van commandanten wijden aan de lichaamsoefeningen van de dienstplichtigen niet de noodige aandacht en beschouwen deze als een onbelangrijke, zelfs nuttelooze bijzaak, terwijl pogingen om tot verbetering te komen, gezond initiatief van jongere officieren, van onderofficieren en van de dienstplichtigen zelf, niet worden gesteund en zelfs worden tegengewerkt. Er zouden bladzijden zijn vol te schrijven met voorbeelden van commandanten, die het deelnemen aan de Vijfkampen voor officieren en onderofficieren, aan legerathletiekwedstrijden, afstandsmarschen, e.d. onnoodig of verkeerd vinden, bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. En als zij een en ander toestaan, en op de oefenroosters sportoefeningen opnemen, dan doen zij dit, omdat het in den tegenwoordigen tijd nu eenmaal moet en zonder dat zij door een onmisbare, krachtige, persoonlijke opwekking medewerken om tot goede resultaten te komen.

Dergelijke toestanden zijn helaas geen uitzonderingen, en zelfs het schitterend voorbeeld, dat vele commandanten geven om de lichamelijke geoefendheid van hunne troepen te bevorderen, is niet voldoende om de onverschilligen tot inkeer te brengen. Ook zegt het hun blijkbaar niets, dat de hoogste legerautoriteiten mederijden bij jachtritten en aldus het bewijs geven van groote lichaamsvaardigheid; evenals kolonels dit doen, die op betrekkelijk gevorderden leeftijd nog de Vaardigheidsmedaille van het Nederlandsch

Olympisch Comité wisten te behalen. *Ingrijden van hoogerhand om de lauwen en de onverschilligen te wijzen op de plichten, welke zij in dit opzicht tegenover het leger en de gemeenschap hebben, is dan ook in de eerste plaats noodzakelijk.*

2°. G o e d e o e f e n g e l e g e n h e d e n.

Ook de oefengelegenheden laten in vele kazernementen te wenschen. Een behoorlijk ingericht sportterrein is niet overal aanwezig; sportmateriëel is niet altijd in voldoende hoeveelheid beschikbaar; oefenlokalen zijn dikwijls weinig hygiënisch ingericht, slecht geventileerd, enz.

Wel is in de laatste jaren eenige verbetering waar te nemen, maar toch is nog lang niet datgene bereikt, wat, zelfs in deze tijden van bezuiniging, mogelijk en ook noodig is. Vele der militaire sportterreinen voldoen zelfs niet aan de eenvoudigste eischen, welke aan een oefenplaats voor sport moeten worden gesteld. Zelfs zijn mij sportterreinen bekend, waarop de oefeningen niet zonder gevaar kunnen plaats vinden.

Verbetering in dezen toestand is dringend noodig en wanneer de vaste wil bestaat om tot deze verbetering te komen, dan zal het niet moeilijk blijken om hiervoor in vele gevallen een weinig kostbare oplossing te vinden. Zoo is het b.v. in een bepaald garnizoen mogelijk gebleken om voor de sportoefeningen voor de verlangde uren de beschikking te krijgen over gemeentelijke sportterreinen. En omgekeerd is er niets tegen, dat onder degelijk toezicht en volgens bepalingen, welke misbruik voorkomen, ook door burgersportverenigingen gebruik gemaakt wordt van de militaire sportterreinen, voor zoover dit in verband met de militaire oefeningen mogelijk is. Samenwerking tusschen de Departementen van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Defensie zal niet zelden kunnen leiden tot een eenvoudige oplossing, waardoor het algemeen belang wordt behartigd.

Voor oogen moet worden gehouden, dat, wil het onder-

wijs in lichaamsoefeningen de gewenschte resultaten afwerpen, *in alle garnizoenen moet kunnen worden beschikt over minstens één goed oefenterrein met behoorlijk oefeningsmateriëel, en dat in elke kazerne een goed, hygiënisch ingericht oefenlokaal aanwezig moet zijn.* Dit laatste bij voorkeur zoodanig, dat bij gunstig weder de deuren kunnen worden geopend, en ook de werktuigen naar buiten kunnen worden gebracht op een met betontegels verharde oefenplaats.

3°. *Een voldoende aantal lesuren, gewijd aan lichaamsoefeningen.*

Niet overal wordt bij de opleiding van de dienstplichtigen voldoende tijd besteed aan lichaamsoefeningen. Er zijn mij oefenroosters bekend, waarop zelfs in het reerutentijdperk, niet meer dan twee uren per week werden uitgetrokken voor lichaamsoefeningen, en dat waren dan nog uren, welke in verband met andere oefeningen zoo ongunstig waren gekozen, dat de lichaamsoefeningen onmogelijk geheel tot hun recht konden komen.

Wil men tot verbetering komen, dan moet worden geëischt, dat tijdens de geheele opleiding van de dienstplichtigen, *dagelijks minstens één uur besteed wordt aan lichaamsoefeningen*, met uitzondering natuurlijk van de dagen, waarop oefeningen op grootere schaal dit onmogelijk maken. Vooral in het reerutentijdperk, moet daarbij in het bijzonder aandacht worden geschonken aan het gymnastiekonderwijs.

Eén uur per dag is voor lichaamsoefeningen altijd wel te vinden en wanneer dit uur dan goed wordt gebruikt, dan zal dit ruimschoots zijn rente afwerpen, én voor de opleiding van de dienstplichtigen, én voor de verhooging van de volkskracht.

Wanneer daartoe slechts eenigszins de mogelijkheid bestaat, moet *bovendien aandacht worden geschonken aan het zwemonderwijs*, dat in ons waterland nog veel te veel wordt verwaarloosd. Opvallend groot is het aantal dienstplich-

tigen, dat niet kan zwemmen; en dat nog wel in een waterland als het onze, waar elk goed Nederlander zich op en in het water grondig thuis moet voelen.

De Grieken en de Romeinen eischten, dat hun soldaten met volle wapenrusting een bepaalden afstand konden zwemmen. Zelfs werd de *zwemplicht* opgenomen in de wetgeving van Solon. En als de Oude Grieken hun minachting wilden uitdrukken, zeiden zij: „Die man kan niet eens lezen en zwemmen!” Bij ons schijnt het voldoende te zijn, dat men kan lezen en... schrijven, en zal het opnemen van den *zwemplicht* in de Nederlandsche wetgeving voorloopig wel een vrome wensch blijven. Ten koste van groote financiëele offers worden de hoofden van de kinderen volgestopt met geleerdheid. Maar verzuimd wordt om maatregelen te nemen, dat al deze met zooveel kosten en inspanning verkregen geleerdheid niet reddeloos verloren gaat en naar den bodem zinkt, wanneer de drager daarvan te water raakt. Het feit, dat jaarlijks in ons land ongeveer duizend menschen verdrinken, is een openlijk verwijt aan ouders, die hun kinderen niet zoodanig opvoeden, dat zij zich zoo noodig zelf kunnen redden.

Zwemmen is niet alleen sport; het is een noodzakelijk onderdeel van de volksopvoeding, dat even belangrijk is als leeren loopen, lezen, enz. Dat zoo velen in ons land niet kunnen zwemmen, beteekent een tekort in de volkskracht en een fout in de volksopvoeding, welke reeds op de scholen begint, daar verplicht schoolzwemmen in ons land nog tot de uitzonderingen behoort.

Bij de opleiding van de dienstplichtigen moet deze leemte zooveel mogelijk worden aangevuld en moeten in de garnizoenen, waar behoorlijke zwemgelegenheden aanwezig zijn, *het zwemmen en het zwemonderricht onder de verplichte oefeningen worden opgenomen.*

4°. Officieren en onderofficieren moeten in staat zijn om op te treden als leider bij de lichaams-oefeningen.

Om dit te bereiken, zullen alle officieren en onderoffi-

eieren een opleidingscursus moeten volgen, welke zoodanig moet zijn ingericht, dat de deelnemers het groote belang van het lichamelijk onderwijs begrijpen en dat zij in staat zijn om met lust en opgewektheid deze oefeningen der dienstplichtigen te leiden.

Hetgeen in dit verband in de laatste jaren reeds werd gedaan, eerst aan de Militaire Gymnastiekschool te 's-Gravenhage en later te Utrecht, en daarna aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda, zal eerst dan tot volle betekenis komen, wanneer alle jongere officieren en onderofficieren een dergelijken opleidingscursus volgen. Thans lijdt het lichamelijk onderwijs bij verschillende korpsen in hooge mate onder een tekort aan voldoende ervaren leiders.

Toch is ook in dit opzicht, wanneer althans de vaste wil daartoe bestaat, met weinig moeite nog wel eenige onmiddellijke verbetering te verkrijgen. Zoo b.v. wanneer men door officieren en onderofficieren, die een der bovengenoemde cursussen hebben gevolgd, door eenvoudige theoretische en praktische lessen, de overige onderofficieren eenigszins laat opleiden voor dit belangrijk onderdeel van hun taak. Voorts moeten tijdens de opleiding der dienstplichtigen de lessen in lichaamsoefeningen, welke door de daarvoor aangewezen leiders worden gegeven, steeds door de andere, niet ingedeelde onderofficieren worden bijgewoond.

5°. Leiding geven aan de sportoefeningen van de dienstplichtigen buiten de diensturen.

Deze leiding is noodig, wil het lichamelijk onderwijs aan de dienstplichtigen blijvend nut afwerpen voor de volksofvoeding en voor de verhooging van de volkskracht.

Ter toelichting hiervan moge worden opgemerkt, dat in ons land door de onderwijsautoriteiten en ook in de sportwereld zelf, over het geheel de groote fout is gemaakt, dat te weinig leiding werd gegeven aan de sportbeoefening van de jongeren, en wel vooral aan de wedstrijden. Een groot deel van de nadeelen, welke aan deze wedstrijden worden

toegeschreven, zijn dan ook minder een gevolg van de wedstrijden als zoodanig, dan wel van de onvoldoende leiding.

De overgeeflijke fout, welke in dit opzicht gemaakt is, dateert reeds van een veertigtal jaren geleden, toen de jongeren de door hunne opvoeders verwaarloosde lichamelijke ontspanning aangrepen en aan sport begonnen te doen. Instinctmatig voelden zij, dat zij niet alles kregen, waarop zij recht hadden. Naast de droogheid van de theorie voelden zij den drang om te handelen, te doen, hun jeugdige veerkracht te uiten. In plaats dat ouders en opvoeders toen de leiding namen en de waarde van deze uit een natuurlijke behoefte ontstane beweging begrepen, werd het streven van de jeugd met tegenzin begroet. Uit vrees dat de zoo vereerde verstandelijke opvoeding, het intellect, daardoor achteruit zou gaan, werden de nadeelen van de sport breed uitgemeten, waarbij over het hoofd werd gezien, dat die nadeelen grootendeels het gevolg waren van de slechte leiding, die de onervaren jeugd vrijliet. Niet bij de sport en bij de wedstrijden, maar bij de leiders, die geen leiding gaven, lag de fout!

In dit opzicht zal men op de bres moeten blijven om te trachten de gemaakte fouten te herstellen. Want overdrijving bij de sportbeoefening kan de gezondheid van een jeugdig lichaam voor goed ondermijnen. Blikjesjagerij, jeugdige beroemdheid in persverslagen, enz., enz., zijn even zoo vele gevaren voor de karaktervorming, welke niet onderschat mogen worden en die de volle aandacht vragen, omdat zij ten nadeele komen van de volkskracht. Evenzeer als het een fout is, den geest te ontwikkelen, zonder tevens aandacht te wijden aan het omhulsel, aan het lichaam, evenzoo is het kortzichtig en verkeerd om alleen te zorgen voor een krachtig, gespierd en gezond lichaam, en niet den inhoud, geest en karakter, te brengen op het peil, dat voor den practischen mensch in de samenleving geëischt wordt.

Officieren en onderofficieren kunnen in belangrijke mate medewerken om het gevaar van overdrijving bij de sportbeoefening te bestrijden, wanneer zij aan de sportoefening

gen in de vrije uren van de dienstplichtigen met tact en als het ware ongemerkt, leiding geven, zonder daarbij het gezond initiatief te dooden of te onderdrukken.

Een dergelijke belangstelling voor de ontspanning van de dienstplichtigen geeft een zekeren band van kameraadschap tusschen officieren en onderofficieren en de dienstplichtigen, welke band niet alleen ten goede zal komen aan de militaire oefeningen, maar welke ook als gevolg zal hebben, dat de dienstplichtigen bij hun vrijwillige sportoefeningen gaarne de kameraadschappelijk en tactvol gegeven wenken zullen aanvaarden. Aldus kunnen zij de fouten van een verkeerde of overdreven sportbeoefening leeren begrijpen en later in de burgermaatschappij teruggekeerd, zullen velen van hen terugdenken aan deze nuttige aanwijzingen en zich beijveren om die ook bij anderen ingang te doen vinden.

Ik zeg velen van hen, want wij kunnen ons niet de illusie maken, dat dit met alle dienstplichtigen het geval zal zijn. Men mag echter tevreden zijn, wanneer bereikt wordt, dat een klein gedeelte van de dienstplichtigen met dergelijke goede denkbeelden met groot verlot vertrekt. Bij al hetgeen gedurende de opleiding van de dienstplichtigen wordt gedaan in het belang van de volksopvoeding en van de volkskracht, moet men de waarde van een middelmatig resultaat niet onderschatten. Nooit komt men boven het peil van het middelmatige door dit laatste te verachten. Men moet daarentegen erkennen, dat het althans iets beteekent, dat veelal slechts met de grootste moeite en inspanning werd bereikt, en dat niet door afbrekende, maar door eerlijke, opbouwende critiek moet worden verbeterd en opgewerkt tot het goede.

6°. Samenwerking met de leidende Sportbonden.

Door deze samenwerking met de Sportbonden moet worden bevorderd, dat de resultaten, welke met de sportbeoefening gedurende den militairen dienstitijd worden verkregen, een meer blijvende waarde behouden.

Als een voorbeeld, hoe dit zou kunnen geschieden, moge in herinnering worden gebracht, dat gedurende de mobilisatiejaren door de Centrale Sportcommissie in de Stelling van Amsterdam lijsten werden aangelegd van dienstplichtigen, die geschikt waren om op te treden als leiders bij sportoefeningen, dan wel om hiervoor propaganda te maken, waarbij vooral ook het oog gericht werd op het platteland. Deze lijsten werden toegezonden aan de betrokken Sportbonden, die daardoor gelegenheid kregen om deze in het leger gevormde leiders te gebruiken bij hun arbeid ten bate van de lichamelijke volksontwikkeling. Dit in de practijk zoo doelmatig gebleken voorbeeld kan zonder veel moeite worden nagevolgd. *Een centrale regeling van deze aangelegenheid door het Legerbestuur ware hiervoor de aangewezen weg.*

Ook kan samenwerking met de Sportbonden leiden tot verspreiding onder de dienstplichtigen van het propagandamateriëel, waarover deze Bonden beschikken.

En ten slotte moeten de dienstplichtigen worden aangemoedigd, om zich te oefenen voor de eischen, welke verbonden zijn aan het behalen van de medaille voor alzijdige lichaamsvaardigheid van het Nederlandsch Olympisch Comité, voor het deelnemen aan de afstandsmarschen van den Nederlandschen Bond voor Lichamelijke Opvoeding, enz., enz.

Ik zal mij onthouden van het noemen van namen van militaire chefs, die wat de lichamelijke oefening van de aan hun zorgen toevertrouwde dienstplichtigen betreft, zeer belangrijke resultaten wisten te bereiken. Zij mogen een voorbeeld blijven voor anderen, die in dit opzicht onverschillig of nalatig bleven en blijkbaar nog niet beseffen, dat *zorg voor de lichamelijke oefening in het leger onmisbaar is voor een goede opleiding van de dienstplichtigen, en dat deze oefeningen bovendien bijdragen tot verhooving van de volksgezondheid en tot verbetering van de karaktereigenschappen van de dienstplichtigen, en derhalve ook tot verhooving van de volkskracht.*

De militaire dienstdienst geeft hiertoe ruim gelegenheid, zonder dat de opleiding van de dienstplichtigen daardoor in eenig opzicht behoeft te worden geschaad.

2. Verbetering van de karaktereigenschappen.

Niet alleen door de lichamelijke oefening, maar ook op tal van andere wijzen geeft de opleiding van de dienstplichtigen de mogelijkheid om mede te werken aan de karaktervorming en de verbetering van de karaktereigenschappen. Dit geldt in belangrijke mate voor de ontwikkeling van de

Vlotheid.

Reeds werd opgemerkt, dat ons volk over het geheel weinig vlot is; een eigenschap welke zeer ten nadeele van de volkskracht komt. In verband hiermede is het van het hoogste belang, dat *de dienstplichtigen leeren alles wat zij moeten doen, vlot te doen en dat de dienst er op gericht wordt, dat geen oogenblik ongebruikt of nutteloos voorbij gaat.*

Vlotheid, in het groote zoowel als in het kleine, is in dit korte leven een eerste vereischte en een plicht tegenover de gemeenschap. Tusschen het nemen van een besluit en de uitvoering hiervan mag geen tusschenruimte liggen. „Il faut prévoir, mais surtout, au plus vite, il faut agir”, is een juiste wenk van Maarschalk PÉTAIN.

Moet iets gedaan worden, dan moet dit onmiddellijk en vlug geschieden. Men moet zich haasten, als men den tijd heeft, dan heeft men den tijd, als men haast heeft. Dit is het eenig recept om veel tot stand te brengen.

Bovendien maakt vlotheid den arbeid aangenaam, omdat men daardoor in den arbeid gaat „leven” en dezen niet beschouwt als een gedeelte van den dag, dat niet snel genoeg voorbij kan gaan. De dienstplichtigen moeten leeren, dat het zoo heerlijk is om te leven en zoo verschrikkelijk om levend begraven te zijn. Zij moeten leeren zuinig te zijn met den tijd. Zij moeten beseffen, dat tijd een kostbaar

bezit is van de gemeenschap en tevens het grootste kapitaal, dat elk mensch bezit. Geld is nog weleens te leenen, te verkrijgen, of bij elkaar te bedelen. Verloren tijd is echter voor goed weg en nooit terug te krijgen. Zuinig zijn met den tijd, beteekent nog meer dan zuinig zijn met geld.

Met het aanleeren van vlotheid moeten samengaan *het vormen en het ontwikkelen van den wil*. Het is een groot gebrek van vele menschen, dat zij, onbewust van eigen kracht, niet weten, wat zij kunnen. Om zichzelf vrij te praten, verbeeldt men zich dikwijls, dat iets onmogelijk is, en dan vergeet men, dat „kan niet!” niet bestaat. Wat moet, kan; wat kan, moet! FICHTE zeide zoo terecht: „De mensch kan, wat hij wil, en als hij zegt: Ik kan niet, dan... wil hij niet.”

Wij moeten aan de dienstplichtigen leeren, dat het eenige middel om in het leven te slagen, is: *w i l l e n , d u r v e n , d o e n !* Bij alle diensten, hoe eenvoudig deze ook zijn, moet worden gehamerd op vlotheid en aanpakken.

Gelukkig is in dit opzicht bij de verdeeling van den oefentijd van de dienstplichtigen veel veranderd. Ging vroeger van den oefentijd een groot gedeelte verloren door veelal onnoodige bijdiensten, door niet te woekeren met den tijd, enz., zoo is, dank zij het voortdurend krachtig ingrijpen van de legerleiding, in de laatste jaren bij het benutten van den oefentijd een niet genoeg te waardeeren streven naar efficiency merkbaar. Daaraan moet het voor een deel worden toegeschreven, dat in den zeer korten eerste-oefentijd veelal nog betrekkelijk goede resultaten worden bereikt.

Toch zijn er tal van diensten, zooals het innemen van waschgoed, het ontvangen van kleeding, inspecties, enz., waarbij veel tijd zou kunnen worden bespaard, als het begrip „looppas” daarbij meer in de practijk werd gebracht, gebroken werd met sleur en naar grootere vlotheid werd gestreefd. Dergelijke nevendiensten moeten met groote snelheid in verloren oogenblikken worden verricht en mogen niet ten nadeele van de oefeningen komen. Bovendien

kunnen zij voor een groot deel in de avonduren worden verricht.

Ook bij de oefeningen zelf moet vlotheid een eerste vereichte zijn en moet het „activité, vitesse!” steeds voor oogen worden gehouden. Niet praten, maar *doen*, en wel *onmiddellijk* doen! En daarbij vooral zorgen, dat nooit iemand doelloos rondhangt of luiert, maar dat iedereen steeds een taak heeft, welke in den kortst mogelijken tijd moet worden volbracht.

In verband hiermede kan niet genoeg worden gewezen op de noodzakelijkheid om *alle bevelen kort en zakelijk, zonder onnoodigen omhaal van woorden, te geven*, en daarna een onverwijlde uitvoering van het bevel te eischen.

Vlotheid bij de uitoefening van den dienst kan echter alleen worden bereikt, wanneer alle werkzaamheden met lust en met geestdrift, opgewekt worden verricht. Bij alle oefeningen moet worden gezorgd, dat de goede, opgewekte geest wordt behouden. Er moet „muziek” in den dienst zitten, welke kan worden verkregen door veel afwisseling en door tal van middelen, welke niet algemeen zijn aan te geven, daar deze samenhangen met de persoon en met het karakter van den leider. In het bijzonder echter is hiervoor noodig, dat iedereen het „waarom” weet en begrijpt van hetgeen hij moet doen.

Dit laatste wordt in het leger nog weleens vergeten. Officieren, onderofficieren en dienstplichtigen mogen bij oefeningen niet worden beschouwd als machines, welke een taak volbrengen, zonder te weten, waaróm zij dit doen. Moeilijk kan dan worden verwacht, dat de arbeid met geestdrift wordt uitgevoerd, terwijl ook van de zoo noodzakelijke vlotheid dan weinig sprake kan zijn. *En waar geen vlotheid heerscht, is ook geen initiatief te wachten.*

Gelukkig is ook hierin in de laatste jaren veel verbetering merkbaar en wordt b.v. bij oefeningen het doel van de oefeningen en de taak, welke ieder daarbij heeft te vervullen, meer besproken met de onderofficieren, terwijl ook

de dienstplichtigen met de groote lijnen hiervan op de hoogte worden gesteld. Alleen een taak, waarvan het doel wordt begrepen, kan goed en met lust en ijver, vlot worden volbracht.

Om te voorkomen, dat de oefeningen dor en dood worden en om te kunnen bereiken, dat van deze oefeningen voor kader en dienstplichtigen een opvoedende kracht uitgaat, welke aan de volkskracht ten goede komt, is het noodig, dat steeds, voor zoover dit voor een goed volbrengen van een opgedragen taak noodig is, *iedereen wordt ingelicht over de beteekenis van zijn werk in het raam van het geheel.*

Daarbij moet dan tevens worden gezorgd, dat *het initiatief wordt aangewakkerd en daaraan ongemerkt leiding wordt gegeven*, zonder dat daarbij het willen, dat tot vlotte daden prikkelt, wordt ondermijnd. Op tal van wijzen is dit mogelijk. Men moet er b.v. steeds naar streven om aan het lagere kader en aan dienstplichtigen kleine, zelfstandige opdrachten te geven, en bij de uitvoering daarvan, zonder dat dit gemerkt wordt, zorg dragen, dat deze goed geschiedt. Daardoor worden de energie en de lust tot daden aangewakkerd en krijgen zij gelegenheid om zelf iets tot stand te brengen, terwijl zij bovendien hun praktische bekwaamheden kunnen ontwikkelen en zij meer zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel krijgen, of beter gezegd, den durf om verantwoordelijkheid te aangaan en te dragen.

Wordt het initiatief aangewakkerd, dan kan verwacht worden, dat met lust wordt geoefend en dat de uitvoering van alle werkzaamheden vlot geschiedt. En zijn de dienstplichtigen eenmaal gewend aan vlot handelen, aan het ontplooiën van een gezond, goed geleid initiatief, dan zullen zij, wetend hoe aangenaam dit is, daarnaar ook later, in het burgerleven, blijven streven.

Dit vooral, wanneer de dienstplichtigen er van doordrongen worden, dat niet alleen in het leger, maar ook overal elders in het maatschappelijk leven, elke arbeid, welke nuttig en noodig is, hoe eenvoudig deze ook is, zijn

beteekenis heeft en waardeering verdient, mits hij vlot en goed wordt uitgevoerd.

Laat men verder ook *nooit aarzelen om waardeering te toonen, waar dit gewenscht en verdiend is*. Niemand is hiervoor ongevoelig; een enkel waardeerend woord, op het juiste oogenblik geuit, bevordert de lust om vlot en met ijver, goed verder te werken en is een prikkel tot meerdere inspanning en volharding.

Ten slotte kan worden gezegd, dat een verstandige ontwikkeling van vlotheid, initiatief en werklust de ware democratie is, welke er naar streeft te zorgen, dat elk mensch nuttig en gelukkig leeft, als gevolg van het feit, dat hij zijn werk begrijpt en hij datgene verricht, waarvoor hij door zijn persoonlijke eigenschappen en door zijn karakter het meest geschikt is.

Gemeenschapsgevoel.

Eveneens geeft de opleiding van de dienstplichtigen een uitstekende gelegenheid om in het belang van de volkskracht, het gemeenschapsgevoel te ontwikkelen en menschen van verschillende maatschappelijke standen tot elkander en tot onderlinge waardeering te brengen.

Dit heeft een groote maatschappelijke beteekenis, omdat, zooals reeds werd opgemerkt, het gemeenschapsgevoel bij ons volk niet in voldoende mate aanwezig is en nog niet algemeen wordt beseft, dat vooral in den tegenwoordigen tijd, arbeid van allen, vóór allen, in eendrachtige samenwerking van alle maatschappelijke klassen, een onafwijsbare noodzakelijkheid is om de vernielde economische fundamenten van de samenleving te herstellen. Geven de mannen van de praktische wetenschap, met inzetten van al hun kennis, vernuft, volharding en innerlijke kracht, de middelen aan om de productie te verhoogen en de werkmethoden te verbeteren, dus de arbeidsgelegenheid te verruimen, zoo geeft dit alles niets, wanneer niet door fysiek sterke en gezonde arbeiders deze werkmethoden in de practijk kunnen worden gebracht.

In plaats van deze samenwerking ziet men echter in ons land te veelvuldig een zekeren „rassenhaat”; een minachtend neerzien op menschen, waarvan men meent, dat zij tot een andere maatschappelijke klasse behooren; een gemis aan waardeering voor den arbeid van anderen. Overal een neiging tot verdeeldheid en vooral een bittere, niet genoeg te veroordeelen tegenstelling tusschen werkgever en werknemer. Maar al te veel arbeiders beschouwen den werkgever zoo gaarne als den natuurlijken vijand, waaraan zij alleen door het arbeidscontract zijn gebonden. Zij zijn een goedge-loovige prooi van leiders, die hen met mooi-klinkende, maar holle beloften en voorspiegelingen meesleepen en die, in den regel gedreven door eigen belang, schermen met het woord „democratie”, om daarmee de arbeidsschuwheid te prediken, in plaats van den vlotten arbeid, welke alleen in staat is om de volkskracht te verhoogen en om elk mensch geluk, tevredenheid en welvaart te brengen.

Deze tegenstelling tusschen werkgever en werknemer, het ontbreken van het besef, dat werkgevers en werknemers dezelfde belangen hebben, is een sociaal gevaar, dat de volkskracht ondermijnt. Een zoeken naar hetgeen allen kan vereenigen, moet het verderfelijk streven naar verdeeldheid vervangen. Hoe beter en hoe meer allen in de maatschappij samenwerken, hoe grooter de resultaten zullen zijn, niet alleen voor de welvaart van het geheel, maar ook voor die van elk mensch afzonderlijk.

Daarom reeds moet er *in den militairen dienstdtijd voortdurend naar worden gestreefd, de menschen tot elkander te brengen* en hen te doen inzien en gevoelen, dat vrucht-dragende arbeid moet berusten op een gevoel van onderlinge waardeering en kameraadschap tusschen meerderen en minderen. De jongelingen van zoo uiteenloopende, maatschappelijke standen, die jaarlijks in het leger worden samengebracht, moeten leeren begrijpen, dat vooruitgang alleen mogelijk is door samenwerking; dat menschen uit andere maatschappelijke klassen niet zoo slecht zijn als veelal gemeend wordt; dat de meerdere geen „boeman”,

geen vijand is, maar de kameraad, die aan de samenwerking van allen voor het bereiken van een gemeenschappelijk doel, leiding geeft. Hebben zij dit laatste in het leger geleerd en ondervonden, dan zal dit gevoel, dit besef, in hun latere leven gunstige gevolgen kunnen hebben.

In de burgermaatschappij is de sport een voortreffelijk middel gebleken om de menschen tot elkander te brengen. MASTERMAN zeide zoo terecht: „In Engeland maakt de sport een zoo essentiëel deel van het leven uit, dat zij de grootste brug vormt, welke de klassen met elkaar verbindt.”

Ook in het leger is, zooals reeds werd opgemerkt, de sportbeoefening een der middelen, waardoor het gemeenschapsgevoel kan worden ontwikkeld. Maar behalve door de sportbeoefening, geeft de opleidingstijd der dienstplichtigen in tal van andere opzichten gelegenheid om in het belang van dit maatschappelijk vraagstuk werkzaam te zijn. Hetgeen groote bedrijven, fabrieken, e.d. in de laatste jaren deden om de eenheid onder het personeel, van hoog tot laag, te bevorderen en den band onder het personeel te versterken, kan daarbij zeker een leidend voorbeeld zijn.

Van de zeer vele maatregelen, welke in deze richting kunnen worden getroffen, mogen enkele worden genoemd. En wel moet in de eerste plaats worden gezorgd, dat *de dienstplichtigen belangstelling, gehechtheid krijgen voor het onderdeel, waartoe zij behooren* en dat zij er trotsch op zijn, dat zij daarbij zijn ingedeeld. Officieren en onderofficieren moeten op hun eergevoel werken om te zorgen, dat de wil ontstaat om goed en kranig voor den dag te komen, om den naam van het onderdeel hoog te houden, om dit beter dan andere troependeelen te willen maken.

Hoe dit moet geschieden, kan niet in het algemeen worden gezegd, daar dit afhankelijk is van het persoonlijk inzicht van officieren en onderofficieren, van hun tact en van hun menschenkennis, van de wijze waarop zij hunne menschen weten te „pakken”. Schijnbare kleinigheden kunnen hierbij veelal een grooten invloed hebben. Als men b.v. bedenkt, hoe gevoelig vele menschen in het burgerleven zijn voor het

dragen van een smaakvol insigne van een vereeniging, of van de fabriek waar zij werkzaam zijn, dan moet het niet juist worden geacht, dat indertijd de speciale knopen voor de verschillende Wapens werden afgeschafte. Van veel beteekenis zou het zijn, wanneer aan elk Wapen weder zijn eigen knopen werden teruggegeven. Dat de soldaat er trotsch op is; dat dit de gehechtheid aan zijn Wapen bevordert, bewijzen de vroegere soldatenliedjes, waarin dit tot uiting kwam. Men denke b.v. aan de „jas met platte knopen” in het oude Mineurslied.

Ook onderlinge sport- en schietwedstrijden zijn een uitstekend middel om de belangstelling voor het onderdeel op te wekken en de eerezucht van allen, die daartoe behooren, te prikkelen.

Zoo'n weinigje gezonde eerezucht, geleid in goede banen en berustend op een gevoel van ridderlijke sportiviteit, is zeker niet te veroordeelen. Want het geheele leven is nu eenmaal één wedstrijd; de toekomst, welke den dienstplichtigen wacht, is een voortdurende drang naar verbetering, een strijd om te komen tot het ware en het goede, waarin ten slotte diegene zal slagen, die geleerd heeft om met energie en met den wil om verder te komen, moeilijkheden te overwinnen.

Voorts kan het organiseeren van kleine feesten, het houden van voordrachten, enz. in de cantine, zooals met zooveel succes in verschillende kazernementen geschiedt, er veel toe bijdragen, dat de gemeenschapszin, het gevoel van samenhoorigheid onder de dienstplichtigen wordt aangewakkerd. Een gezellig ingerichte en goed beheerde cantine moet trouwens in elke kazerne de gaarne gezochte ontspanningsplaats zijn voor allen, zonder onderscheid van geloof, politieke gevoelens of maatschappelijke klasse.

Maar vooral is het noodzakelijk, dat de officieren en de onderofficieren zich meer met de dienstplichtigen bemoeien, ook buiten de diensturen. Men vergeet dikwijls, dat in dit opzicht schijnbare kleinigheden een grooten en beslissenden invloed kunnen hebben. Laat ik, om niet te uitvoerig te

worden, slechts één voorbeeld uit vele noemen: de dag van opkomst. Jonge mannen komen voor het eerst in de kazerne, in den militairen dienst, waartegen velen van hen met eenige vrees opzien. Sommigen zijn nooit van moeder weg geweest, komen van het platteland in de stad en in een omgeving, die hun vreemd is en nog geen vertrouwen geeft. Op dien dag moet het kader onmiddellijk en met taet optreden. Men moet die jongens niet uren laten rondhangen, totdat de geheele ploeg binnen is. Reeds dadelijk moeten officieren en onderofficieren zich met hun jongens bemoeien, met hen praten, hen spelenderwijs inlichten over het kazerneleven, hun de kazerne laten zien, enz.; maar vooral, hen niet alléén laten. Reeds dadelijk moeten zij vertrouwen krijgen, gevoelen, dat hun officieren en onderofficieren hun kameraden zijn en met hen meeleven. Die eerste uren, die eerste indrukken van den militairen diensttijd hebben voor vele jonge mannen een beslissenden invloed, waarvan de groote beteekenis te veel over het hoofd wordt gezien.

Ook is het *een zeer groote fout, dat vele officieren en onderofficieren meenen, dat hun dagtaak eindigt met den afloop van de dagelijksche oefeningen.* Noch uit het oogpunt van de militaire opleiding der dienstplichtigen, noch met het oog op de taak, welke officieren en onderofficieren hebben te volbrengen in het belang van de volksopvoeding, is een dergelijke opvatting te verdedigen.

Officieren en onderofficieren moeten belang stellen en ook toonen in de particuliere omstandigheden van de dienstplichtigen. Zij moeten veel met hen praten om hun karakter te leeren kennen. Stuit men hierbij op moeilijkheden, welke niet begrepen worden, dan moet een compagniescommandant niet aarzelen om zich met de ouders in verbinding te stellen.

Trouwens *een regelmatig contact met de ouders is een onafwijsbare noodzakelijkheid,* wil men met de opvoeding van de dienstplichtigen afdoende resultaten bereiken. Vele voorbeelden, welke dit bewijzen, zouden hiervan

kunnen worden aangehaald. En evenzoo van het feit, dat ouders of dienstplichtigen zelf zich geroepen gevoelen om na afloop van den militairen dienstdienst te bedanken voor hetgeen daarin werd geleerd.

Officieren en onderofficieren moeten voorts voortdurend nagaan en zich overtuigen, of er gegronde klachten zijn over legering, voeding, enz.; als dit mogelijk is, hulp verleen bij studie in vrije uren; trachten bij elke gelegenheid, welke zich daartoe voordoet, de lichamelijke, de verstandelijke en de algemeene ontwikkeling te bevorderen, enz., enz. In het kort, zij moeten aan de dienstplichtigen het besef weten bij te brengen, dat *officieren en onderofficieren in alle opzichten hun leiders en hun kameraden zijn*. Zij moeten begrijpen, dat zij hun prestige niet alleen kunnen ontleenen aan een hooger rang, welke, zonder meer, weinig zegt, wanneer deze niet berust op een gevoel van moreel verkregen eerbied, op het besef dat allen één zijn.

Aankweeken van dit gevoel van saamenhoorigheid zal zijn goede gevolgen hebben, wanneer de dienstplichtigen in de burgermaatschappij zijn teruggekeerd. Want niet genoeg kan worden herhaald, dat onze volkskracht in hooge mate wordt benadeeld door den geest tot verdeeldheid, welke ons volkskarakter eigen is. Een nadeel dat te meer wordt gevoeld in dezen tijd, welke vóór alles saamenwerking van allen, en kameraadschap en onderlinge waardeering tusschen alle maatschappelijke klassen vraagt.

Verbetering van de tuchteloosheid.

Zoo ergens, dan is juist in het leger de mogelijkheid aanwezig om verbetering te brengen in de tuchteloosheid, welke het Nederlandsche volkskarakter, zeer ten nadeele van de volkskracht, ontsiert en die in steeds toenemende mate haar vernielenden invloed doet gelden.

Helaas is ook in het leger een zekere verslapping ingetreden in de zorg om een strenge, vaderlijke tucht te handhaven. Men schijnt dikwijls bang te zijn om streng op

te treden, als dit noodig is en maakt er zich dan af met opmerkingen als: „Dat is nu eenmaal de geest van den tijd, dien men moet volgen”. Men noemt dan het handhaven van een gezonde tucht „niet democratisch” en maakt dus de zonderlinge fout, dat „democratisch” gelijk zou staan met tuchteloos. Men vraagt zich af, of de juiste beteekenis van het woord democratisch wel altijd wordt begrepen, of dat dit woord voor velen slechts een holle klank is, waarachter men slapheid verbergt.

Laten wij voor dit gevaar de oogen niet sluiten en beseffen, dat deze verslapping een fout is in militair, maar ook in maatschappelijk opzicht. De schuld hiervan ligt meestal niet in de eerste plaats bij het lagere kader, maar vooral bij de officieren, die het belang van tucht, ook in kleinigheden, niet altijd begrijpen en die verzuimen om het kader te dwingen hierop te letten. Overal waar dit mogelijk is, en zeker is dit in het leger het geval, moet de *tuchteloosheid met kracht worden bestreden*. Orde en regelmaat, en tucht, vaderlijke tucht, welke niet berust op *dwang of op drillen, maar op overtuiging en op begrijpen en vooral op opvoeding*, moeten worden gehandhaafd en geleerd, in het belang van de volkskracht. En wel niet alleen de passieve tucht, welke tegengaat, wat verboden is, maar ook de actieve tucht, welke eischt, wat geboden moet.

Het is wel merkwaardig, dat de noodzakelijkheid om in elke organisatie de strengste tucht te handhaven, het meest begrepen wordt in het Russische Roode Leger. Trouwens in de geheele communistische maatschappij wordt gevoeld en ook doorgevoerd het juiste beginsel, dat tucht en orde den grondslag moeten vormen van elken arbeid. In fabrieken b.v., waar tot voor korten tijd arbeidersraden de leiding hadden, zijn deze thans vervangen door directeuren, die met een dictatoriale macht zijn bekleed om de verloren gegane tucht en daardoor ook den goeden gang van het bedrijf te kunnen herstellen.

◊ *Wat het handhaven van de tucht betreft, mag gedurende*

den militairen dienstdtijd niets, ook niet in kleinigheden, door de vingers worden gezien. Wordt aan den eenen kant getracht het gemeenschapsgevoel, de onderlinge kameraadschap, ook tusschen meerderen en minderen, aan te kweeken, zoo moet tevens worden gezorgd, dat dit streven niet gaat ontaarden in een zekere tuchteloosheid of in een tuchteloze vrijheid, welke het gezag zouden kunnen ondermijnen. Officieren en onderofficieren kunnen heel goed kameraadschappelijk omgaan met minderen en toch tevens eischen, ja zelfs in dit geval veel béter eischen, dat kleeding en uitrusting en de tenue goed worden verzorgd; dat de militaire groet behoorlijk en volgens de voorschriften wordt gebracht; dat iedereen steeds stipt op tijd bevolen diensten verricht; dat schildwachten niet lummelen bij schilderhuizen; dat in kazernes overal de grootst mogelijke orde en netheid heerschen, enz., enz.

Het kan niet worden ontkend, dat met het oog op het aankweeken van een juist gevoel voor orde en regelmaat, *het legerbestuur een zéér groote fout maakt, door aan de dienstplichtigen niet alleen kleeding van verschillend model uit te reiken, maar bovendien dikwijls ook zulke oude kleeding, dat dit weinig bevorderlijk is om bij de dienstplichtigen de lust op te wekken om deze oude, weinig smakelijke kleedingstukken goed te verzorgen.* De werkkleeding, welke de soldaat thans heeft, moet ten spoedigste worden vervangen door een nette, eenvoudige en practische kleeding, welke minder gelijkt op de uniform van een tuchtschool. Het uitreiken van een eenvoudige, nette en doelmatige sportkleeding is eveneens noodzakelijk. Het mag niet voorkomen, dat bij eenzelfde compagnie de manschappen verschillende kleeding en knopen dragen, dat hun koppelplaten van een ander regiment worden verstrekt, enz. Hieronder lijdt het gevoel voor tucht, voor orde en voor netheid.

Ingrijpen is hier een dringend en onafwijsbaar vereischte. De dienstplichtigen moeten een net uniform hebben, dat zij met trots willen en kunnen dragen; geen samenraap-

sel van oude kleedingstukken van verschillende uniformen, dat zij liefst zoo spoedig mogelijk uittrekken en waarvoor zij geen zorg hebben, en waarvoor moeilijk zorg kan worden geëischt.

Ook het veelvuldig wijzigen van uniformen, waardoor het begrip uniform verloren gaat en in overgangstijdperken verschillende uniformen door elkander worden gedragen, is niet gewenscht.

Tal van middelen, afhankelijk van den persoon van den leider, kunnen worden gebruikt om overal en in alles tucht te brengen en te handhaven. Zelfs schijnbare kleinigheden kunnen hierop invloed uitoefenen. Zoo is b.v. na een verlov een half uur stram exerceeren op Maandagmorgen voldoende om de dienstplichtigen ongemerkt weder te wennen aan orde en tucht. Uren achtereen exerceeren matten den troep af en kunnen niet de gewenschte uitwerking hebben. Ook voor het aankweken van de tucht is het veel beter om op willekeurig gekozen oogenblikken, tusschen andere diensten in, een zeer korte en stramme exercitieoefening te houden van b.v. een kwartier en daarbij dan het te zeer geliefde commando „Op de plaats, rusten!” niet te veel te beoefenen. Bij terugkeer van oefeningen als sport, optisch seinen, pionieren, enz., waarbij de troep eenige meerderè vrijheid heeft gehad; bij het gaan naar en van leslokalen, badinrichtingen, enz.; bij het eten halen in de keuken, e.d. moet steeds behoorlijk en ordelijk worden gemarcheerd. Het handhaven van een strenge marschdiscipline is onder alle omstandigheden een eerste vereischte, èn met het oog op de tucht, welke bij marschen noodzakelijk is, ook om den troep zoo weinig mogelijk te vermoeien, èn uit een paedagogisch oogpunt.

Het spreekt vanzelf, dat ook het zorg dragen voor een strenge, logische tucht moet samengaan met een gezond prikkelen van de eerezucht, van den wil om zoo goed mogelijk voor den dag te komen, en om den naam van het onderdeel, waartoe de dienstplichtigen behooren, hoog te houden.

Voorts is het noodzakelijk, dat de strenge tucht, welke het goede wil en niets door de vingers ziet, berust op vertrouwen, op begrijpen, op opvoeding; nooit op vrees of op verkeerden dwang. *Prestige kan nooit worden ontleend aan een rang alléén, wel aan persoonlijk overwicht.* Officiëren en onderofficiëren, die zich „hoog” voelen en „dik” doen, die bang zijn voor hun prestige, zullen dit laatste nooit werkelijk bezitten, en niet in staat zijn om beschavend, opvoedend werk te doen. De tucht, welke zij bereiken, berust op vrees voor straf en is een gehaat, luchtig vernisje, zonder waarde, dat gaarne zoo gauw mogelijk wordt weggewerkt en vergeten.

De dienstplichtigen moeten de waarde van tucht, orde en regelmaat leeren begrijpen, en zonder dat zij een dwang voelen, gebracht worden tot het besef, dat niet alleen in het leger, maar voor elken arbeid, tucht welke de verhouding tussehen plichten en rechten in het oog houdt, de grondslag moet zijn.

Dit zal des te beter worden begrepen, wanneer gezorgd wordt, dat bij de groote strengheid, waarmede de tucht wordt gehandhaafd, steeds eerlijkheid, billijkheid en ridderlijkheid worden betracht, en bovendien de meerderen zorg dragen steeds beleefd te zijn in hun optreden tegenover hunne ondergeschikten. Vooral ook omdat beleefd zijn, beschavend en opvoedend werkt. Ook op dit laatste kan niet genoeg worden gewezen, want het wordt helaas nog te dikwijls vergeten. Evenals over het hoofd wordt gezien, dat het noodig is om aan de dienstplichtigen voortdurend de normale beleefdheidsvormen bij te brengen en er de hand aan te houden, dat deze ook worden nagekomen.

3. Bevordering van de verstandelijke en de algemeene ontwikkeling.

Hoewel dit minder noodig is, omdat buiten het leger reeds zooveel, dikwijls zelfs té veel wordt gedaan voor de verstandelijke ontwikkeling, zoo mag toch in het leger niet

worden nagelaten, om deze bij de dienstplichtigen te bevorderen.

Ook hiervoor geldt, dat alles wat in dit verband gedurende den militairen dienstdtijd van de dienstplichtigen wordt gedaan, ten goede komt aan de volksopvoeding in het algemeen en aan de volkskracht. Van de vele mogelijkheden, welke hiervoor bestaan, worden b.v. genoemd voordrachten in de avonduren, waarbij officieren en onderofficieren onderwerpen behandelen, welke de algemeene ontwikkeling kunnen verhoogen. Ik noem b.v. kennis van de geschiedenis van ons land, van belangrijke nationale vraagstukken als de droogmaking van de Zuiderzee, van de beteekenis van onze koloniën, enz. Merkwaardig is het te zien, hoe vooral oudere lichten, welke voor herhalingsoefeningen onder de wapenen komen, belang stellen in dergelijke eenvoudige causerieën.

In dit verband wordt het gemis gevoeld aan goede soldatenbibliotheken, welke voldoen kunnen aan de behoefte aan ontspanning en ontwikkeling in de kazerne zelf, welke ten slotte de „woning” van den soldaat is.

Voorts is het gewenscht om de dienstplichtigen te helpen bij hunne studie in vrije uren, of wel hun den weg te wijzen en hen op te wekken om te gaan studeeren, zich verder te ontwikkelen in hun eigen vak of in algemeenen zin. Hoe meer de dienstplichtigen in hun vrije uren worden geleid en bezig gehouden met nuttig werk en zij aan opwekkenden arbeid worden gewend, des te minder tijd en vooral lust zullen zij hebben om zich te onderwerpen aan den gevaarlijken invloed van politieke vergaderingen, e.d.

Is dit mogelijk, dan moeten de dienstplichtigen ook gesteund worden bij het zoeken naar een burgerwerkkring na afloop van den militairen dienstdtijd. Dat dit goede resultaten kan hebben, zou weder met voorbeelden zijn te staven, waarbij vermelding verdient, dat het *een opmerkelijk en gelukkig verschijnsel is, dat vele werkgevers gaarne een jongen man in dienst nemen, die op grond van zijn militairen dienstdtijd wordt aanbevolen.* Hoe meer gezorgd wordt,

dat het leger een instituut voor volksopvoeding wordt en hoe meer het belang hiervan buiten het leger wordt ingezien, des te meer zullen in deze richting resultaten zijn te wachten.

Bij dit alles moet vooral ook getracht worden om tegemoet te komen aan een leemte in de volksopvoeding door aan de dienstplichtigen te leeren, hoe zij zich een werkmethode kunnen eigen maken, welke in overeenstemming is met hun karakter en die hen in staat stelt om in korten tijd zoo veel mogelijk arbeid goed te verrichten. Woekeren met arbeidskracht, organiseeren van geestelijken arbeid, efficiency van den geest, zijn van groot belang voor de volkskracht. Slechts weinig menschen weten, hóe zij moeten werken; weinigen hebben de gave om productief en vlot te kunnen werken, van nature meegekregen. De meeste menschen moeten hier naar zoeken; veelal eerst op lateren leeftijd, waarop het zoo moeilijk is om karakter en gewoonten nog te wijzigen en zich een bepaalde werkmethode eigen te maken. „L'ordre est ce qu'il y a de plus rare dans les opérations de l'esprit”, zeide FÉNELON zoo terecht.

Het is een fout van het onderwijs en van de volksopvoeding, dat in dit opzicht aan de jeugd te weinig leiding wordt gegeven en dat het onderwijs vrijwel niet anders is dan een zuivere vakopleiding, waarbij, evenals bij de opvoeding, niet voldoende rekening wordt gehouden en te weinig verband wordt gezocht met de werkelijkheid van het leven. Reeds daarom moet bij de opleiding van de dienstplichtigen *elke gelegenheid worden aangegrepen om hun te leeren stelselmatig te werken, en elke opdracht, hoe eenvoudig deze ook is, logisch en op de meest doelmatige wijze uit te voeren.*

En ten slotte de „theorie”, dit zeer zeker nuttig onderdeel van de militaire opleiding, dat echter bij regenachtig weder, e.d. dikwijls dienst doet als „opbergsysteem”, waarbij heel wat uren van den toch reeds zoo korten militaireren oefeningstijd nutteloos verloren gaan. Natuurlijk moeten in de theorie-uren vele onderwerpen van militairen aard

worden behandeld, maar laat men toch de theorie over „rangen en graden” niet overdrijven en ook een enkel uur wijden aan onderwerpen van algemeen belang, welke voor de opvoeding van den dienstplichtige als ontwikkeld mensch in de maatschappij van beteekenis zijn. Geschiedt dit, dan zal men aangenaam worden getroffen door de groote belangstelling, welke vele dienstplichtigen voor dergelijke onderwerpen hebben.

4. Beteekenis der hygiëne, enz.

In het belang van de volksgezondheid zijn in ons land in de laatste jaren tal van maatregelen getroffen, welke de volle waardeering vragen voor hetgeen met zoo veel moeite reeds is bereikt. Toch ligt hier nog een belangrijk arbeidsveld open en kan ook hiervoor van de opleiding der dienstplichtigen een groote, opvoedende kracht in breeden kring uitgaan.

Wat de algemeene inrichting betreft, voldoet het meeren-deel van onze kazernegebouwen aan zeer hooge eischen. Zij zijn goed ingericht volgens het gezonde paviljoensysteem, hebben flinke, ruime, goed verlichte en geventileerde woonlokalen, goede badinrichtingen, enz.

Te betreuren is het echter, dat deze met zorg en hygiënisch ingerichte kazernegebouwen niet overal goed worden bewoond en vooral dat officieren en onderofficieren hieraan niet altijd de noodige aandacht schenken. Zeer ten nadeele van onze volkskracht; want hoe gezonder een volk leeft en hoe meer het de waarde van een gezond, hygiënisch leven begrijpt, des te grooter zal de werkkraft zijn, welke het kan ontwikkelen en des te meer zal de welvaart, waarin het volk als geheel leeft, toenemen.

In de kazerne ziet men dezelfde fouten maken, welke ook in de burgermaatschappij voorkomen. De bewoners begrijpen niet altijd de voordeelen van ruim toetreden van frissche lucht. Vooral als het wat koud is, worden ramen, ventilatiekokers, e.d. op de meest vernuftige wijze dichtgestopt, waarvan het bekende „chambrée-luchtje” het gevolg

is. Zindelijkheid en orde laten in sommige kazernes nog veel te wenschen; de wijze waarop de maaltijden worden genuttigd, is niet altijd in overeenstemming met de elementaire beginselen der hygiëne; voor een bad zijn vele dienstplichtigen bang.

De vraag mag worden gesteld, of officieren en onderofficieren wel al het mogelijke doen om hierin verbetering te brengen; of aan de dienstplichtigen wordt geleerd, hoé zij hun woonvertrekken frisch, ordelijk en netjes moeten houden; dat zij in een behoorlijk tenue en gewasschen aan tafel moeten komen; hoé zij moeten eten als beschaafde menschen, enz. En ook hier mag bij het „hoe” niet worden vergeten om er voortdurend op te wijzen, „waarom” dit alles geschiedt.

Wordt dit laatste begrepen, worden zorg voor orde en regelmaat, hygiënisch bewonen van woonvertrekken en een goede verzorging van het lichaam tot een gewoonte gemaakt, dan zullen de dienstplichtigen na hun militairen dienstdienst ongaarne deze gewoonte loslaten, terwijl bovendien verwacht mag worden, dat velen van hen zullen medewerken om de goede beginselen, waarvan zij in het leger den heilzamen invloed hebben leeren kennen, verder te verspreiden, hetgeen dan ten goede komt aan de volksopvoeding, aan de verhooging van de volkskracht.

Ongetwijfeld zullen deze resultaten des te grooter zijn, wanneer de zorg van officieren en onderofficieren zich ook uitstrekt tot *de verfraaiing van de kazernegebouwen en van de woonvertrekken*. Hoe huiselijker en gezelliger de soldaten-„woning” is ingericht, hoe meer de manschappen daaraan zullen hechten en hoe grooter hun zorg zal zijn om die woonlokalen netjes en ordelijk te houden. Maar dan mag het woonlokaal niet tevens worden gebruikt als poetslokaal of als leslokaal; dan moeten de kachels worden vervangen door centrale verwarming, enz., enz.

Zorg voor verfraaiing van de soldatenwoning werkt in hooge mate opvoedend, en bevordert het gevoel voor tucht, orde en regelmaat. Dit laatste beteekent niet, dat gestreefd moet worden naar weelde bij de inrichting van de kazerne-

gebouwen. Integendeel; zooals reeds werd opgemerkt, komt het feit, dat ons volk het begrip van eenvoud meer en meer begint te verliezen, zeer ten nadeele van onze volkskracht. Alles wat leidt tot overbodige weelde, genotzucht en verwijfdheid, moet dan ook in het leger worden vermeden.

De opmerking wordt wel gemaakt, dat de fondsen, welke beschikbaar worden gesteld voor verfraaiing van de soldatenkamers en van de kazernegebouwen, voor dit doel allerm minst toereikend zijn. Dit is niet juist. In de practijk wordt in vele kazernes het bewijs geleverd, dat nagenoeg zonder kosten en met eenvoudige hulpmiddelen, in deze richting zéér veel kan worden bereikt, wanneer de vaste wil en de lust daartoe bij officieren en onderofficieren aanwezig zijn en het groote belang en de noodzakelijkheid daarvan door hen worden ingezien. Ophangen op kamers en in gangen van photo's, platen, teekeningen, enz. in zéér eenvoudige, door dienstplichtigen zelf te vervaardigen lijsten, kost nagenoeg geen geld. Evenzoo het doen schilderen door dienstplichtigen in hunne vrije uren, van opwekkende spreuken en citaten op daartoe geschikte plaatsen. Op de tafels kunnen zeiltjes worden gelegd; in gangen, op bordes- sen kunnen eenvoudige bakken met planten en bloemen worden geplaatst, enz., enz.

Vele zijn de middelen, welke kunnen worden aangegrepen om het soldatenverblijf meer gezellig en huiselijk te maken. Officieren en onderofficieren, die het groote belang en de vérstrekkende gevolgen hiervan voor de volksopvoeding inzien, zullen zonder veel moeite deze middelen weten te vinden en hen met lust in toepassing brengen. Want evenals dit met alle reeds gegeven aanwijzingen het geval is, komt het vooral op de toepassing aan. Aanwijzingen blijven doode letters, wanneer zij niet door eigen, bezielende kracht logisch worden toegepast en daardoor leven en waarde krijgen, waardoor de weg tot verdere resultaten worat geopend.

V. DE GESCHIKTHEID VAN OFFICIEREN EN ONDEROFFICIEREN VOOR DEZE TAAK.

L'homme n'est pas ici-bas seulement pour être heureux. Il y est pour réaliser de grandes choses pour la société; pour arriver à la noblesse et dépasser la vulgarité où se traîne l'existence de presque tous les individus.

RENAN.

Wil het leger zijn belangrijke taak als instituut voor volksopvoeding goed kunnen volbrengen, dan zal het legerbestuur moeten zorg dragen en bevorderen, dat het beroepskader, meer dan tot nu reeds het geval is, zorg besteedt en ook besteden kán, aan de opvoeding van de dienstplichtigen tot praktische menschen. *Officier en onderofficier zijn, beteekent opvoeder zijn!* Dit moet echter worden geleerd; de opvoedkundige gaven, welke elk mensch in meerdere of mindere mate bezit, moeten worden ontwikkeld en benut, nadat men geleerd heeft, hoe dit laatste moet geschieden.

Het is een gelukkig verschijnsel, dat hieraan bij de officiersopleiding aan de Koninklijke Militaire Academie in de laatste jaren veel aandacht wordt geschonken. Maar hoofzaak is, dat de theorie in practijk wordt gebracht. Elke wetenschap krijgt eerst waarde, wanneer de verkregen resultaten aan de practijk worden getoetst. Jonge officieren en onderofficieren hebben hiervoor van oudere veel en voortdurend leiding noodig, welke met zeer veel tact moet worden gegeven. Zelf moeten de jongere officieren en onderofficieren niet aarzelen om aan oudere kameraden raad en voorlichting te vragen en hun voorbeeld te volgen. Zij moeten zich daarvoor niet te hoog voelen; vooral niet het verkeerde denkbeeld hebben, dat zij alles zelf wel weten en geen leiding meer noodig hebben; en begrijpen, dat dit belangrijk deel van hun taak alleen door veel en langdurige ervaring kan worden geleerd.

Daarvoor is het ook noodig, dat *officieren en onderofficieren geen gelegenheid laten voorbijgaan om zich zelf alzijdig verder te ontwikkelen, door veel lezen, luisteren, rondzien en overdenken.* Officieren en onderofficieren mogen zich niet afzonderen in een beperkt militair kringetje. Met militaire vakkennis alleen kan niet worden volstaan. Ook al niet omdat het vraagstuk der landsverdediging vóór alles een maatschappelijk, een economisch vraagstuk is geworden, dat beheerscht wordt door de volkskracht. Zij moeten dus het maatschappelijk leven leeren kennen, zich daarin veel bewegen, en als het kan, reizen, indrukken opdoen en deze verwerken.

De noodzakelijkheid hiervan kan niet worden ontkend. En juist daarom wekt het verbazing, dat er nog militaire chefs zijn, die op tijdstippen, dat de belangen van den dienst zich daartegen in geen enkel opzicht verzetten, aan hunne officieren toestemming weigeren om voordrachten, lezingen, congressen, enz. bij te wonen, welke middellijk of onmiddellijk verband houden met hun taak als officier en als opvoeder, en waardoor hun eigenlijke vakkennis en hun algemeene ontwikkeling worden vergroot. Officieren moeten niet worden gedwongen om voor dergelijke gevallen een gedeelte van hun jaarverlof op te offeren, dat voor zuivere ontspanning beschikbaar moet blijven. Integendeel moet *elk militair chef zich beijveren om zijn onderhebbende officieren voortdurend aan te sporen om geen enkele gelegenheid voorbij te laten gaan om hun kennis en hun algemeene ontwikkeling te verrijken.* Het is een leger- en een volksbelang, dat dit wordt aangemoedigd en gesteund; nooit mag dit worden verwaarloosd of zelfs tegengewerkt.

Men kan nu eenmaal niet alles uit zichzelf hebben; men heeft behoefte aan de opvoedende kracht van de omgeving. „De natuur heeft aan den mensch één tong en twee ooren gegeven, opdat hij van anderen tweemaal zooveel kan hooren, als hij kan spreken, zei EPICETUS. Ik zou daaraan willen toevoegen, dat hij niet mag vergeten, dat hij ook twee oogen heeft gekregen, welke hij goed moet gebruiken, en dat hij alles wat hij ziet, leest en hoort, goed moet over-

denken. Want „learning without thought is time lost, thought without learning is dangerous”, is een wijze raad van CONFUCIUS.

Ook wat betreft de algemeene en alzijdige ontwikkeling en hun taak als opvoeder, moeten de officieren voortdurend leiding en hulp geven aan de onderofficieren, die er van doordrongen moeten zijn, dat zij den plicht hebben om de dienstplichtigen zooveel mogelijk op te voeden voor het practische leven en aldus de volkskracht te verhoogen.

Bij verschillende troependeelen wordt in dit opzicht veel gedaan, maar het mag worden betwijfeld, of hieraan bij de opleiding van de onderofficieren wel overal voldoende aandacht wordt gewijd; of ook bij cursussen voor verdere vorming van onderofficieren, en voorts door aanwijzingen en door leiding van officieren, dit belangrijk deel van de taak van de onderofficieren wel in het geheele leger met de vereischte zorg wordt behartigd.

Uit den aard der zaak is vooral het beroepskader voor deze taak aangewezen. Het zou te ver voeren, om de verschillende vraagstukken van legervorming en organisatie, welke hiermede samenhangen, hier te bespreken. Slechts moge worden opgemerkt, dat eenig resultaat van beteekenis alleen dan kan worden verkregen, wanneer *het beroepskader gedurende langen tijd zich geschikt kan maken en opgeleid wordt voor zijn taak als opvoeder*. Deze taak wordt niet in enkele maanden geleerd, maar eischt de volhardende inspanning en moeite, en de ervaring van vele jaren. In verband hiermede moet worden gestreefd naar continuïteit en moeten veelvuldige, dikwijls onnoodige overplaatsingen, welke trouwens ook uit anderen hoofde niet altijd gewenscht zijn, vermeden worden. Door voortdurende wisselingen in het personeel, dat met de opleiding van de dienstplichtigen is belast, en door dit personeel herhaaldelijk voor tal van nevendiensten aan de opleiding te onttrekken, wordt deze opleiding in hooge mate benadeeld en gaat een van de hoofdzaken voor het welslagen daarvan, voortdurend contact tussehen onderwijzers en leerlingen, verloren.

VI. CONCLUSIE.

De geest van dezen tijd moet zijn een geest van vlotte, doelbewuste actie.

Uit de vorenstaande, korte bespreking van de hoofdpunten van dit belangrijke, uitgebreide onderwerp moge volgen, dat:

1°. de opleiding der dienstplichtigen in vele opzichten gelegenheid geeft om door en naast de opleiding tot soldaat, mede te werken aan de verbetering van de volksopvoeding en aan de verhooging van de volkskracht, door de lichamelijke en de verstandelijke ontwikkeling en de karaktervorming van de dienstplichtigen te bevorderen en door te trachten hen op te leiden tot gezonde, sterke en practische menschen, die geschikt zijn voor de snelle „daad” van het tegenwoordige leven;

2°. hoewel aan deze belangrijke taak van het leger ongetwijfeld bij vele troependeelen reeds zeer veel zorg wordt besteed, hieraan nog niet algemeen die aandacht wordt geschonken, welke noodig en mogelijk is, en dat nog niet door alle officieren en onderofficieren voldoende wordt beseft, dat het leger moet en kan zijn een instituut voor volksopvoeding;

3°. het beroepskader, meer nog dan thans reeds het geval is, theoretisch en practisch moet worden opgeleid voor dit zoo belangrijk onderdeel van zijn taak; dat het ook zelf geen gelegenheid moet laten voorbijgaan om zichzelf hiervoor verder te bekwamen en te ontwikkelen; dat de militaire chefs elk streven in deze richting krachtig moeten aanwakkeren en steunen en nooit mogen tegenwerken; en dat

4°. moet worden voorkomen, dat door te veelvuldige of onnoodige overplaatsingen van het beroepskader, of door

het onttrekken van dit kader aan zijn eigenlijke taak, de invloed, welke in het leger kan worden uitgeoefend op de volksopvoeding en de volkskracht, niet voldoende tot zijn recht komt.

Moge de zeer te waardeeren poging van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap om de aandacht op deze vooral thans zoo belangrijke aangelegenheid te vestigen, het resultaat hebben, dat het legerbestuur en alle officieren en onderofficieren zich beijveren om aan dit deel van de taak van het leger hun algeheele toewijding te geven, in het volle besef, dat daarmede de volkskracht, de welvaart en het belang van het geheele volk, en dus ook het eigen belang van elk individu worden gediend.

Dit vraagstuk is van zóó overwegende beteekenis, dat men de bezwaren, welke zich ongetwijfeld zullen voordoen bij het streven om het gewenschte doel te bereiken, moet overwinnen. Maar vóór alles geldt, dat snél handelen, daden hier noodzakelijk zijn. Uitstel beteekent strijd met achteruitgang, waarop de woorden van toepassing zijn, welke SCHIMMEL in 1870 dichtte:

Lief vaderland, wees 't samm'len moe,
 Drijf 't water uit uw bloed!
 Wij tellen u millioenen toe,
 Zachts, dat ge er iets voor doet.

INHOUD.

	Bladz.
I. INLEIDING	1
II. VOLKSKRACHT EN VOLKSKARAKTER	5
Gemis aan vlotheid en aan gemeenschapszin	5
Tuchteloosheid	8
Gemis aan gevoel voor eenvoud, orde en regelmaat	10
III. DE VOLKSOPVOEDING	14
IV. DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN EN DE VOLKSOPVOEDING	20
1. Zorg voor de lichamelijke opvoeding	21
2. Verbetering van de karaktereigenschappen	32
Vlotheid	32
Gemeenschapsgevoel	36
Verbetering van de tuchteloosheid	41
3. Bevordering van de verstandelijke en de algemeene ontwikkeling	45
4. De beteekenis der hygiëne, enz.	48
V. DE GESCHIKTHEID VAN OFFICIEREN EN ONDEROFFICIEREN VOOR DEZE TAAK	51
VI. CONCLUSIE	54

